

LDN2019:

LITTERATURSTUDIERS
SAMHÄLLSRELEVANS

SAMMANFATTNINGAR

FÖRTECKNING ÖVER SAMMANFATTNINGAR

AKADEMIN SOM LITTERATUR- OCH KULTURFÖRMEDELARE. SPRÅKUNDERVISNING OCH UTMANINGAR Mickaëlle Cedergren	1
ATT LITA PÅ LITTERATUREN. OM SKÖNLITTERATURENS PLATS OCH BETYDELSE I LÄSLYFTET FÖR GYMNASIESKOLAN Per-Olof Erixon och Maria Löfgren	2
ATT LÄSA FÖR LIVET Pär-Yngve Andersson	3
ATT LÄSA I GRUPP – STÖTTANDE STRUKTURER VID LÄSNING AV LITTERÄRA TEXTER I SPRÅKUNDERVISNING Angela Marx Åberg	4
BILDUNG AND LITERATURE IN SUBJECT ENGLISH Marit Elise Lyngstad	5
BRISTEN PÅ SOCIAL HÅLLBARHET I ETT FRAMTIDA EUROPA: UNGDOMSDYSTOPIN ELERIATRILOGINS DIDAKTISKA POTENTIAL AVSEENDE HÅLLBARHETSFRÅGOR Malin Alkestrand	6
CLIMATE CHANGE IN THE CLASSROOM: USING DYSTOPIAN YOUNG ADULT NOVELS TO ADDRESS THE SOCIAL DIMENSIONS OF CLIMATE CHANGE Celia Aijmer Rydsjö och Ulrika Andersson	7
EKOKRITISKA OCH DIDAKTISKA PERSPEKTIV I MATS SÖDERLUNDS UNGDOMSROMAN <i>HOTET</i> (2018) Anna Salomonsson	8
<i>ETT DRÖMSPEL</i> – EN LÄRARSTUDENT UTMANAR GYMNASIEELEVER ATT TOLKA STRINDBERG Katarina Rejman och Elisabeth Zetterholm	9
JAG, DU OCH ALLA ANDRA – INDIVID OCH KOLLEKTIV I DIVERGENT-TRILOGIN Maria Nilson och Linda Piltz	10
LITERATURE IN EFL AT SWEDISH HIGH SCHOOLS Catharina Wolcott	11
LITTERATURCIRKLAR MED AFFEKTIV OCH AKTIVISTISK POTENTIAL Elin Sundström Sjödin, Eva Hultin och Linn Areskoug	12
LITTERATURDIDAKTIKEN OMKRING OSS Anette Svensson och Jenny Malmqvist	13
LITTERATURLÄSNING PÅ IB-PROGRAMMET OCH SYNEN PÅ BEGREPP Maritha Johansson, Anna Nordenstam och Karin Sjölander	14
LITTERATURSAMTALET SOM EN DIDAKTISK INTERVENTION. EN LONGITUDINELL STUDIE AV 2000 LÄSUPPLEVELSER PÅ HÖGSTADIET OCH GYMNASIET Olle Nordberg	15
LITTERATURUNDERVISNING I SVENSKA OCH SVENSKA SOM ANDRASPRÅK. VAD ERBJUDS OLIKA ELEVGRUPPER, OCH AV VILKA ANLEDNINGAR? Catarina Economou och Anna Lyngfelt	16
LYSSNA PÅ BARNEN Martin Hellström	17

LÅT ROMANEN KOMMA IN – LITTERATURUNDERVISNING FÖR TRANSFORMATIVT LÄRANDE PÅ GYMNASIET Björn Bradling	18
MOTSTÅNDETS POESI. POESIDIDAKTIK OCH SAMHÄLLE I FRANSKA ENLIGT FRANSK LÄROPLAN Ylva Lindberg och Anneli Wennerström	19
MUSIKLYRIK I LÄROMEDEL I FRANSKA FÖR DEN SVENSKA UNGDOMSSKOLAN Mattias Aronsson	20
NÄRLÄSNING OCH METAKOGNITION: ETT LITTERATURDIDAKTISKT EXPERIMENT I FRANSKA Malin Isaksson	21
[...] OCH KYCKLINGARNA STRÖVADE FORTFARANDE RÅA GENOM LANDSKAPET. SPANSKSPRÅKIG LITTERATUR I KLASSRUMMET FÖR EN HÅLLBAR UTVECKLING Leticia Gómez	22
ORAL LITERATURE TO TEACH LITERATURE IN A MULTICULTURAL CLASSROOM Anita Purcell Sjölund	23
PERSPEKTIVSKIFTEN HOS SPANSKSTUDENTER - EN STUDIE AV FOKUSGRUPPSSAMTAL OM NOVELLER PÅ SPANSKA Emma Magnusson	24
“POWERFUL KNOWLEDGE” OCH LITTERATURENS PLATS I EN DIGITALISERAD SKOLA Christina Olin-Scheller	25
PUPILS WHO WRITE CREATIVELY IN ENGLISH IN THEIR FREE TIME: MOTIVATION, ENGAGEMENT AND ENRICHMENT? Paul Morris	26
PÅ DET STORE HAV. STEDBASERET LITTERATURUNDERVISNING PÅ STRANDINGSMUSEET ST GEORGE Dorte Vang Eggensen	27
PÅ JAKT EFTER EMPATIBEGREPPETS INNEBÖRDER I LITTERATURDIDAKTISKA SAMMANHANG Eva Hultin och Elin Sundström Sjödin	28
READERS THEATRE WORKSHOP Ion Drew	29
SÁMI CHILDREN AS THOUGHT HERDERS: PHILOSOPHY OF DEATH AND STORY TELLING AS RADICAL HOPE IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION Viktor Johansson	30
SHARED READING, SINGING, EATING – AND NO SHARING AT ALL Anna Smedberg Bondesson	31
SKÖNA NYA VÄRLD, MEN VAD SKA VI ÄTA? MAT I BARN- OCH UNGDOMSLITTERATUR GENOM EN ANTROPOCEN OCH DIDAKTISK LINS Corina Löwe	32
SKÖNLITTERATUR SOM KÄLLA TILL KUNSKAP OM KULTUR OCH SAMHÄLLE - EN KOMPARATIV STUDIE AV SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH SVENSKA I SKOLA OCH LÄRARUTBILDNING Ann-Sofie Persson	33

SPEL SOM BERÄTTANDE TEXT Stefan Lundström	34
SPRÅKET SOM GRENSE OG NØKKEL: LESNINGER AV VERONICA SALINAS' MIGRASJONSROMAN OG (2016) I EN GRUNNSKOLEKLASSE FOR VOKSNE INNVANDRERE Lene Anundsen	35
STUDENTERNAS APPROACH TILL LITTERATUR Maren Eckart	36
TANKAR MELLAN HJÄRTSLAG AV NEFTALI MILFUEGOS (2015): EN SPRÅKLIG OCH MULTIKULTURELL LÄSNING I KLASSRUMMET Jasmin Belmar Shagulian	37
TEACHING LITERATURE TAKES TIME: HOW THE SLOW STUDY OF LITERATURE CAN BE EPISTEMICALLY REWARDING Charlotta Palmstierna Einarsson och Elisabet Dellming	38
TEACHING THE COLONIAL RELATIONSHIP BETWEEN DIGITALISATION IN THE GLOBAL NORTH AND EXTRACTIVE INDUSTRIES IN THE GLOBAL SOUTH VIA THE FICTION OF MOHSIN HAMID Sofia Ahlberg	39
TEMATISK UNDERVISNING OCH HÅLLBARHETSFRÅGOR – EXEMPLET ANN-HELEN LAESTADIUS Åsa Nilsson Skåve	40
VAD ÄR LITTERATURSTUDIerna TILL FÖR? OM UTBILDNINGEN AV ENGELSKLÄRARE I SVERIGE Katherina Dodou	41
WAYS OF DEVELOPING LITERACY THROUGH LITERATURE IN THE CLASSROOM Ion Drew	42
WHERE IS THE CRITICAL IN LITERACY: TRACING PERFORMANCES OF READING, READERS AND NON-READERS IN EDUCATIONAL PRACTICE Elin Sundström Sjödin	43
WHY SOCIETY NEEDS LITERATURE Maria Bäcké	44

AKADEMIN SOM LITTERATUR- OCH KULTURFÖRMEDLARE. SPRÅKUNDERVISNING OCH UTMANINGAR

Mickaëlle Cedergren

Undervisning, översättning och litteraturkritik har ofta lyfts fram som de viktigaste aktörerna vad gäller litteraturförmedling. De senaste åren har översättare och litteraturkritiker uppmärksammats och fått stor betydelse inom olika forskningsområden såsom översättningssociologi och receptionsstudier. Översättare spelar stor roll för att bestämma vad/vem som ska förmedlas och därmed vem som ska läsas och får chansen att resa över gränserna.

Akademien visar sig också vara en viktig plattform där utländsk litteratur cirkulerar inom utbildning och forskning men också inom bibliotek eller på vetenskapliga evenemang såsom föreläsningar, workshops eller konferenser. Vilken sorts litteraturförmedling handlar det om inom akademien?

Utifrån ett par fallstudier om språkundervisning i franska (inom ämnet litteratur) vid svenska universitet under de senaste tjugo åren kommer jag att belysa några av dagens utmaningar inom akademien. Föreläsningen kommer att fokusera på följande aspekter: Vilken plats och autonomi innehar dagens akademi gentemot andra samhällsaktörer? Vilken kanon utformas? Kan en *akademisk kanon* urskiljas? Vilka värderingar eller stereotyper förmedlas? Hur ser undervisning på grundnivå ut i förhållande till utbildning på avancerad nivå och forskarnivå? Vilken litteratur synliggörs inom akademien? Har akademien en egen röst som skiljer sig ifrån andra samhällsröster såsom exempelvis svensk press eller audiovisuella media?

Litteraturundervisning i språkämnen inom akademien visar utan tvekan potential för att utmana etablerade kulturella maktstrukturer och bidrar till att skriva en ny litteraturhistoria, en *transnationell litteraturhistoria*.

Mickaëlle Cedergren är docent i franska vid Stockholms universitet. Sedan 2014 har hon forskat inom litteratur- och översättningssociologi med fokus på hur franskspråkig litteratur cirkulerar och förmedlas i Skandinavien. Hennes forskning behandlar frågor som är relaterade till reception inom press, litteraturkritik, akademisk forskning och undervisning samt översättning där litteraturmigration, transnationalism, kanonbildning, konsekutionsmodeller, litteraturförmedlare behandlas. Hon är huvudredaktör för två antologier (2012 & 2015) och medredaktör till tre specialnummer av tidskrifterna *Revue germanique* (2013), *Moderna språk* (2016) och *The Nordic Journal of French studies* RNEF (2018), för vilken hon är en av huvudredaktörerna. Sedan 2015 samarbetar Cedergren med Docent Ylva Lindberg omkring ett projekt vars syfte är att undersöka praktiker i förmedlingen av litteraturer från det centrala franska språkområdet i det perifera skandinaviska kulturområdet (1990 - 2020).

ATT LITA PÅ LITTERATUREN. OM SKÖNLITTERATURENS PLATS OCH BETYDELSE I LÄSLYFTET FÖR GYMNASIESKOLAN

Per-Olof Erixon och Maria Löfgren

De vikande PISA-resultaten har resulterat i ett antal läsfrämjande insatser från den svenska staten, bland annat Skolverkets fortbildningsprogram för lärare: *Läsllyftet* 2014-2018. I projektet undersöks skönlitteraturens plats i Läsllyftet för gymnasieskolan. Vilken roll ges läsning av skönlitteratur och vilken syn på skönlitteratur uttrycks? I de förarbeten som ligger till grund för Läsllyftet betonas vikten av att stärka lärares kunskaper om litteratur, särskilt barn- och ungdomslitteratur och litteraturdidaktiska metoder. Men något händer på vägen och utrymmet för läsning av skönlitteratur i Läsllyftet reduceras kraftigt till förmån för generella literacyaktiviteter. Samtidigt uppstår en möjlighet där några litteraturdidaktiska forskare får ett slags friutrymme när det gäller att skapa ett litteraturdidaktiskt innehåll i den enda av sammanlagt 12 fortbildningsmoduler för lärare i gymnasieskolan som handlar om läsning skönlitteratur. Hur hanteras detta utrymme och vilken syn på betydelsen av skönlitteratur och litteratur undervisning framkommer? Studien, som bl a. tar sin utgångspunkt i teorier om implementering, bygger på intervjuer med forskare som medverkat i satsningen och på ett kritiskt textanalytiskt studium av de fortbildningsmoduler som utvecklats för lärare. Trots ett marginaliserat utrymme för skönlitteratur i Läsllyftet och skrivningar i bl a. introduktionstexter till litteraturmodulen där skönlitteraturen funktion och relevans i både skola och samhälle ifrågasätts, implicerar resultaten en stark tilltro till skönlitteraturens och litteraturundervisningens samhällsnytta inte bara i ett färdighetsperspektiv utan också i ett vidare kunskapsperspektiv.

Nyckelord: skönlitteratur, läsfrämjande åtgärder, litteraturdidaktik, literacy, implementering

Per-Olof Erixon, professor i pedagogiskt arbete, Umeå universitet

Maria Löfgren, fd i litteraturvetenskap och föreståndare för Lärarhögskolan vid Umeå universitet.

ATT LÄSA FÖR LIVET

Pär-Yngve Andersson

I en tid där förmågan att konstruera exakta målskrivningar och välformulerade betygskriterier förefaller dominera många utbildningsdiskussioner, och där frågan om anställningsbarhet ses som central av många, förefaller litteraturen ha svårt att motivera sin existens som ett frirum för den enskilde.

I den här framställningen argumenteras för att skönlitteraturens betydelse ofta undandrar sig alla välmentade försök till fixering och kategorisering. Relevanta listor på litteraturens olika förtjänster har upprättats av många, men enligt min uppfattning finns ett värde i att resonera på ett något annorlunda sätt.

Presentationen bygger inte på ett avgränsat empiriskt material, men vill visa hur skönlitteraturläsningen kan svara mot djupt personliga behov hos läsare i olika åldrar. Dessa behov behöver inte generaliseras, men kan vara av avgörande betydelse för den enskilde. Därigenom kan läsningen få en indirekt verkan i ett större socialt sammanhang.

Stöd hämtas från en mängd utsagor av forskare, kritiker och författare. Det argumenteras också för en undervisning där läsaren på olika sätt tränas i att öppna sig för verkets tilltal, och där den konstnärliga texten alltid betraktas som något mer än ett symptom på sin samtids uppfattningar. ”Litteraturen gör liksom konsten motstånd mot tidens arrogans – gör oss sömnlösa i rutinens salar”, skriver kritikern James Wood.

Läsupplevelsen ses som central i den didaktiska situationen, men ingen motsättning finns mellan detta och uppfattningen att undervisning om litteraturens olika verktygsmedel behöver förstärkas. Olika former av instrumentalisering av skolläsningen måste dock med kraft motarbetas om skönlitteraturen ska kunna bli en positiv upplevelse för allt fler. Detta ses som särskilt viktigt för elever som kommer från hem utan lästraditioner.

Pär-Yngve Andersson är docent i litteraturvetenskap vid Örebro universitet. Hans senaste böcker redovisar resultat från ett projekt om olika typer av naturprosa. 2017 utkom *Närvarande i sitt språk: Om Erik Rosenbergs Fåglar i Sverige* och i oktober 2019 publiceras *All dödlighets sång och skrian: Studier i Sven Rosendahls naturprosa*. Senast publicerade litteraturredaktiska arbete är ”Lyrikläsning som didaktisk praktik”, i *Norsk pedagogisk tidskrift* 2019:1.

ATT LÄSA I GRUPP – STÖTTANDE STRUKTURER VID LÄSNING AV LITTERÄRA TEXTER I SPRÅKUNDERVISNING

Angela Marx Åberg

Litterära texter är genom sin flertydighet och sin potential för personlig reflektion tacksamma att behandla i undervisning i moderna språk {Marx Åberg, forthcoming #1298}. Dock råder ofta ett glapp mellan elevers kognitiva nivå och deras språkförmåga. I många fall leder det till att man i undervisning anpassar texterna efter språkförmågan och använder texter som inte utmanar eleverna kognitivt. Det är dock ofta demotiverande för eleverna. En kognitivt hög nivå på uppgifter i undervisning, som samtidigt erbjuder elever språklig stöttning att klara av utmaningen, ses därför i språkutvecklande sammanhang som en bättre lösning att hantera glapp mellan elevers språkförmåga och kognitiva potential {jfr. Gibbons, 2010 #1062}.

Föreliggande bidrag utgår från ett försök bibehålla den kognitiva utmaningen och stötta elever när de läser en kortnovell på tyska i en steg 4-grupp på gymnasiet. Novellens tematik berör utseendeideal, ett ämne som anses som relevant för eleverna och som kan erbjuda underlag för diskussion. Språkligt och berättartekniskt är texten dock en tydlig utmaning för eleverna. Läsningen stöts genom att texten delas in i fyra delar, där varje elev endast arbetar intensivt med en del och genom att eleverna läser och diskuterar först sin textdel och sedan de andra delarna i grupp. Vidare gavs tydliga ramar och mål för varje gruppsamtal, vilket innebär stöttning så till vida att det hjälper eleverna att behålla fokus i en svår uppgift. I bidraget undersöks i vilken mån gruppen och gruppsamtalen fungerar stöttande för elevernas läsning och förståelse av texten.

Angela Marx Åberg är universitetslektor i tyska med didaktisk inriktning. Hon disputerade 2010 med en litteraturdidaktiskt inriktad avhandling om en lärares didaktiska ställningstaganden i undervisning av en ungdomsroman i en tyskgrupp på gymnasiet steg 4. Hennes forskning är fortsatt inriktad på kombinationen språkundervisning och litterära texter, bl. a. spänning i barn- och ungdomsdeckare i relation till olika färdighetsnivåer i främmande språk, samt vad som kännetecknar stimulerande läserfarenheter och hur de kan påverkas av undervisning.

BILDUNG AND LITERATURE IN SUBJECT ENGLISH

Marit Elise Lyngstad

In Norway today, the current curriculum states that “English as a school subject is both a tool and a way of gaining knowledge and personal insight” (Utdanningsdirektoratet, 2013, p. 1). This means that subject English is supposed to serve two main purposes: language learning and *Bildung* – the latter being an educational aim that is supposed to be part of teaching at all levels in Norway (§ 1-1 in Opplæringslova, 1998). However, these two differing rationales can be seen as competing (Chvala & Graedler, 2010), and I argue that this is particularly evident in the case of literature’s role in the subject.

This paper uses as its starting point my PhD dissertation, in which I discuss English teachers’ choices and beliefs about literature in the upper secondary classroom in Norway (Lyngstad, 2019). One of my main findings, which is the focal point of this paper, is that teachers in vocational and general study programs use literature very differently, even though the competence aims of the compulsory subject are identical across all study programs (Utdanningsdirektoratet, 2013). The differences are present in the amount of literature teachers use, which texts and genres they choose, and their reasoning about the choices they make about literature. Teachers explain these differences in two different manners, focusing either on the structural differences of the courses or on the different interests and abilities of the students in the varying study programs. I argue that teachers’ views on literature’s purpose in subject English, particularly their beliefs about *Bildung*, can shed further light on the different curriculum enactments in the study programs, since literature as a means to develop *Bildung* seems to be of less importance to teachers working with struggling, reluctant, and/or low-achieving students, many of whom are in vocational studies.

Referenser

- Chvala, L., & Graedler, A.-L. (2010). Assessment in English. In S. Dobson & R. Engh (Eds.), *Vurdering for læring i fag* (pp. 75-89). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Lyngstad, M. E. (2019). *English teachers' choices and beliefs about literature in the Norwegian upper secondary classroom*. PhD dissertation in preparation. Inland Norway University of Applied Sciences.
- Opplæringslova. (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61). Retrieved from <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
- Utdanningsdirektoratet. (2013). *English subject curriculum*. Retrieved from <http://www.udir.no/kl06/eng1-03/Hele/?lplang=eng>

Marit Elise Lyngstad (b. 1984) is a PhD candidate and lecturer of English at Inland Norway University of Applied Sciences. Her research project examines which literary texts are used in the English subject in upper secondary school in Norway, and why teachers choose the texts they do. Furthermore, the project examines teachers’ beliefs about the role of contemporary dystopian fiction for young adults in subject English.

In addition to working on her PhD project, she teaches various courses in literature, culture and didactics in several study programs at the university, from undergraduate to Master’s level. Her research interests, besides contemporary dystopian young adult fiction and literature’s role in ELT, include American and African literature, as well as adaptations, appropriations, and translations of literary texts.

BRISTEN PÅ SOCIAL HÅLLBARHET I ETT FRAMTIDA EUROPA: UNGDOMSDYSTOPIN ELERIATRILOGINS DIDAKTISKA POTENTIAL AVSEENDE HÅLLBARHETSFRÅGOR

Malin Alkestrand

I ungdomsdystopin Eleriatrilogin (2012–2014) av den österrikiska författarinnan Ursula Poznanski gestaltas en värld som har råkat ut för en omfattande miljökatastrof. Detta har resulterat i en strikt uppdelning där de så kallade sfärsamhällena har skapat ett högteknologiskt samhälle som har gott om resurser, vilka dock kontrolleras starkt av de styrande, medan befolkningen i klansamhällen utanför de skyddande sfärerna lever under mycket svåra och fattiga förhållanden i den fördärvade miljön. I min presentation undersöker jag trilogins didaktiska potential i skolans värdegrundsarbete avseende miljöperspektiv, kulturmöten och maktrelationen mellan barn, ungdomar och vuxna. Jag argumenterar för att Poznanskis trilogi problematiserar hållbarhetsbegreppet genom att belysa hur en icke-hållbar miljö påverkar de sociala relationer som uppstår och begränsar möjligheterna till en försoning mellan de två samhällen som strider mot varandra i en kamp om naturresurser. Synliggörandet av hur ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet går in i varandra gör Eleriatrilogin till ett effektivt verktyg för att aktualisera hållbarhetsfrågor i skolans värdegrundsarbete.

Malin Alkestrand, biträdande lektor i litteraturvetenskap, Linnéuniversitetet

CLIMATE CHANGE IN THE CLASSROOM: USING DYSTOPIAN YOUNG ADULT NOVELS TO ADDRESS THE SOCIAL DIMENSIONS OF CLIMATE CHANGE

Celia Aijmer Rydsjö och Ulrika Andersson

Många ungdomar känner oro inför en framtid präglad av klimatförändringar och uttrycker bristande tilltro till vuxenvärldens förmåga att vända utvecklingen. För att stötta barn och unga i att utveckla konstruktiva strategier för att hantera berättigad oro, men även för att möta ett världsomspännande samhällsproblem, finns behov av fler diskussioner kring klimat och hållbarhetsfrågor inom vitt skilda skolämnen. Ett sätt att möta framtidsfrågor är att utforska dem i fiktiv form, och i vår presentation vill vi visa hur läsning och samtal kring skönlitteratur kan bidra till strategier för att bemöta utsatthet och motstånd. Vi tar utgångspunkt i vårt arbete med blivande ämneslärare och vårt intresse för att vidareutveckla metoder och frågeställningar där fiktionen öppnar för diskussioner om olika sätt för att förhålla sig till klimatförändringarnas konsekvenser och orsaker.

Vår presentation utgår från tre ungdomsromaner som på olika sätt framställer en framtid efter en klimatkatastrof: *The Marrow Thieves* av Cherie Dimaline (2017), *The Interrogation of Ashala Wolf*, av Ambelin Kwaymullina (2012), och *Exodus* av Julie Bertagna (2002). Romanerna iscensätter etiska och praktiska förhållningssätt till vuxenvärlden, till makt och auktoriteter, samt till hopp och tvivel. Vi är särskilt intresserade av hur romanerna ramar in individens förmåga att verka i och påverka sin omgivning. Ett tydligt motiv i romanerna är att världens öde vilar hos ungdomarna själva, vilket generar intressanta frågeställningar. Ett annat perspektiv som aktualiseras i romanerna är minoritetens särskilda utsatthet, en viktig dimension i analyser av makt, ansvar och agens. Genom skönlitteraturen ges möjlighet till diskussion om sociala dimensioner, och om hur förändringar i det egna sättet att uppfatta och förstå världen, liksom tilltron till den egna handlingsförmågan, erbjuder en väg att åstadkomma förändring.

Celia Aijmer Rydsjö är lektor i engelska med skönlitterär inriktning vid Högskolan i Väst. Hon har framför allt forskat om amerikansk litteratur, sekelskifteslitteratur och modernism, men är även intresserad av frågor kring humanioras ställning i samhället.

Ulrika Andersson Hval är lektor i engelska med skönlitterär inriktning vid Högskolan Väst. Hennes forskning har varit inriktad på barndomsstudier, postkolonialism och migrationslitteratur.

EKOKRITISKA OCH DIDAKTISKA PERSPEKTIV I MATS SÖDERLUNDS UNGDOMSROMAN *HOTET* (2018)

Anna Salomonsson

Mats Söderlunds ungdomsroman *Hotet* (2018) utspelar sig i norra Sverige i en möjlig, nära framtid där klimatkollapsen redan är ett faktum. Den nya världsordningen präglas av tillgången till färskvatten och de nordiska länderna utgör de nya stormakterna. I berättelsens mitt återfinns 17-åriga Jenny som efterhand inser att hon tillhör ett särskilt folkslag som skiljer sig från människorna vad gäller såväl fysiska som mentala förmågor. I den här presentationen studeras skildringen av naturens, och i synnerhet vattnets, betydelse i romanen, och vidare hur dikotomier som kultur och natur, människa och icke-människa, det lokala och det globala kan problematiseras. Som en del av detta diskuterar jag även hur romanen kan användas didaktiskt, med betoning på tematiken kring klimat och miljö såväl som på mer stilmässiga aspekter, så som metaforik och intertextualitet.

Anna Salomonsson, gymnasielärare och fil. dr. i litteraturvetenskap.

ETT DRÖMSPEL – EN LÄRARSTUDENT UTMANAR GYMNASIEELEVER ATT TOLKA STRINDBERG

Katarina Rejman och Elisabeth Zetterholm

Skönlitterära texter bjuder olika grad av motstånd. De främsta hindren för elevers förståelse återfinns på det strukturella planet (Johansson 2015), men även på det lexikala planet. Således är det av betydelse hur läraren identifierar hinder, men även tolkningsmöjligheter, till exempel tomrum i texter (Iser 1978) som ska behandlas i undervisningen. Dessa förberedelser är av stor betydelse, då den tolkningsgemenskap (Fish 1980) som skapas i klassrummet påverkar hur elever socialiseras till läsare. I samtal om texter kan elevens förståelse fördjupas och föreställningsvärldar vidgas (Langer 2005).

Vi följer en ämneslärarstudents undervisning i svenska. Studenten gör sin första VFU, och elevgruppen består av 22 pojkar på ett yrkesinriktat gymnasieprogram. Handledaren har gett studenten uppgiften att under sex lektioner arbeta med Strindbergs pjäs *Ett drömspel*. Studenten har fått fria händer att planera hur hon genomför lektionerna. Vi observerar den tredje lektionen i serien.

Syftet med studien är att undersöka hur studenten hanterar de didaktiska utmaningar den relativt krävande uppgiften ställer. Vad gör studenten för att fånga elevernas intresse? Hur fångar lärarstudenten upp elevernas texttolkningar? På vilket sätt utmanar hon eleverna att precisera och fördjupa läsförståelsen?

Materialet består av videoinspelningar under planeringssamtal, lektion och efterföljande reflektionssamtal, samt av studentens lektionsmaterial. Studien ingår i ett forskningssamarbete mellan Stockholms och Helsingfors universitet, där vi studerar hur lärarstudenter planerar och genomför undervisning med särskilt fokus på läsförståelse.

Genom kvalitativ innehållsanalys söker vi svar på frågan hur studenten skapar en tolkningsgemenskap i klassrummet. Preliminära resultat visar att studentens noggranna förberedelsearbete ger henne förutsättningar att skapa en undervisning där eleverna utvecklar sin förståelse för texten, vilket vi beskriver och diskuterar i vår presentation.

Referenser:

- Fish, S. (1980). *Is There a Text in This Class? The Authority of Interpretive Communities*. Cambridge & London: Harvard University Press.
- Iser, W. (1978). *The Act of Reading. A Theory of Aesthetic Response*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Johansson, M. (2015). *Läsa, förstå, analysera. En komparativ studie om svenska och franska gymnasieelevers reception av en narrativ text*. Linköping: Linköpings universitet.
- Langer, J. (2005). *Litterära föreställningsvärldar: litteraturundervisning och litterär förståelse*. Göteborg: Daidalos.

Katarina Rejman är lektor i svenska med didaktisk inriktning vid Stockholms universitet. Hennes forskningsintresse rör litteraturläsning i skolan, svenskämnets olika gestaltningar samt lärarstudenters läsande och skrivande.

Elisabeth Zetterholm är docent och lektor i svenska som andraspråk vid Linköpings universitet. Hennes forskningsintresse berör framför allt undervisning i svenska för andraspråksinlärare i olika åldrar. Hon undervisar i uttalsdidaktik och litteracitet i ett andraspråksperspektiv på olika nivåer och delar av lärarutbildningen samt på externa uppdrag.

JAG, DU OCH ALLA ANDRA – INDIVID OCH KOLLEKTIV I DIVERGENT-TRILOGIN

Maria Nilson och Linda Piltz

Med utgångspunkt i Veronica Roths Divergent-trilogi resonerar vi kring hur vi kan arbeta med frågor kring individ/kollektiv i klassrummet med fokus på att dels utveckla kritisk literarcy, dels diskutera hållbarhet från ett humanistiskt perspektiv. I ett flertal populära amerikanska ungdomsdystopier finns det en intressant kritik av vad en påtvingad gemenskap, ett forcerat vi – dem, kan få för konsekvenser. Samtidigt som ungdomsdystopierna å ena sidan lyfter fram den viktiga kritiken mot det påtvingade kollektivet och vad det kan leda till, är det å andra sidan ofta individualismen och den starka individen som står för möjligheten, utvägen och räddningen. Misstron mot kollektivet skildras således explicit och implicit i ungdomsdystopierna, medan tilltron på den enskilda individen i relation till samhällsliga påverkans- och förändringsprocesser är stor och skildras positivt. Med hjälp av Benedict Andersons begrepp »föreställd gemenskap«; ett begrepp myntat i *Den föreställda gemenskapen – reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning* (1983) diskuterar vi den kritik av den påtvingade gemenskapen som finns i texterna, samtidigt som vi också problematiserar ”lösningen”. Å ena sidan är det väsentligt att lyfta individens möjligheter att påverka, men å andra sidan återkommer debatten om hur vi räddar vår planet gång på gång tillbaka till behovet av att arbeta kollektivt och ta ansvar inte bara för den egna tillvaron utan för allas tillvaro.

Maria Nilson & Linda Piltz, lektor resp. amanuens i litteraturvetenskap, Linnéuniversitetet.

LITERATURE IN EFL AT SWEDISH HIGH SCHOOLS

Catharina Wolcott

An inclusion or focus on literature in EFL classrooms is a subject that is under-researched according to Hall (2015) and Paran (2008), especially at the high school level. Results of a study by Bloemert, Jansen, & van de Grift (2016) based on Paran's research suggest that comprehensive approaches to FL literature teaching in which four approaches (the text approach, the context approach, the reader approach and the language approach) are addressed in an interrelated way could enrich the FL literature lessons and enhance student learning. In Sweden there are requirements in the national curriculum regarding an inclusion of literature at the high school level, but the directives regarding how to use literature and for what purpose seem to be less clear. The aim of this study is thus to highlight the use and treatment of literature in EFL classrooms at the high school level in Sweden. How prevalent are the approaches outlined above? How do teachers interpret the curriculum in regard to literature and what effects are they hoping for? What are the factors that influence the teachers' choices?

Preliminary research results seem to indicate that there is a considerable difference in the approaches chosen by the teachers, spanning the four areas outlined above, as well as in how teachers interpret the curriculum and in the factors that affect their choices. These results as well as future plans will be further discussed in this presentation.

Keywords: Literature teaching, EFL classrooms, comprehensive approaches, national curriculum, interpretation.

Catharina Wolcott is a doctoral student in English (University of Gothenburg). She has a bachelor's degree in English/Spanish (University of Hawaii) and a master's thesis in English – literary focus (University of Halmstad). Her research focuses on EFL teaching approaches connected to literature and how teachers' interpret the national curriculum in this regard.

LITTERATURCIRKLAR MED AFFEKTIV OCH AKTIVISTISK POTENTIAL

Elin Sundström Sjödin, Eva Hultin och Linn Areskoug

Litteraturläsning i skolan är återkommande diskussion i såväl offentlig som vetenskaplig debatt. Litteraturen lyfts som ett i sig själv gott för medborgerlig socialisation, bildning och demokratiska förmågor, men röster höjs också för att ersätta litteraturläsning med faktainnehåll för att höja elevernas PISA-resultat (Melin, 2016-07-17). Till detta kommer att litteraturdidaktisk forskning pekar på att elever inte relaterar till den litteraturläsning som erbjuds i skolan (Asplund, 2010; Malmgren, 1992; Olin-Scheller, 2002). Med uttrycket ”radikal estetik” argumenterade Jan Thavenius 2003 för att skolan behöver vara en vital och aktivistisk del av både offentlig och kulturell debatt, och att estetiska uttrycksformer i undervisning kan spela en viktig och spännande roll i detta demokratiska projekt.

Vi vill med detta forskningsprojekt undersöka litteraturläsningens och andra konstformers utrymme och möjlighet att låta elever utforska och utveckla sin egen position i samhället ur ett kritiskt såväl som kreativt perspektiv. Sådana möjligheter menar vi riskerar att bli mer begränsade i ett utbildningssystem som i nuläget är sysselsatt med kunskapskrav och mätbarhet. Skönlitteraturen erbjuder ingångar till belysning och fördjupning av brännande frågor i en dialog som tar sin början i en känslomässig reaktion, genom ett utforskande av formspråkets estetiska kvaliteter, till en politisk medvetenhet om positionering i samhället.

Detta forskningsprojekt utgörs av i huvudsak kvinnliga elever, lärarstudenter, lärare och forskare i litteraturdidaktik och litteraturvetenskap, som tillsammans deltar i en frivillig läsecirkel i kölvattnet av #metoo. I detta projekt kretsar litteraturen och diskussionen kring inkludering och aktivism. Forskningsfrågan fokuserar på gränserna mellan undervisningsinnehåll, demokratisk fostran och politisk aktivism. Syftet med projektet är dels att undersöka utrymmet för litteraturens demokratiska och aktivistiska potential i skolans undervisning, dels att bidra till att skapa en meningsfull plats för samtal om jämställdhet och social rättvisa bland elever i gymnasieskolan.

Elin Sundström Sjödin, Fil Dr i pedagogik med inriktning litteraturdidaktik, innehar en ettårig forskartjänst vid Uppsala universitet. Sundström Sjödens forskningsintressen är frågor om litteraturdidaktik och critical literacy, hon drivs också av ett intresse för socio-materiell teori, främst aktör-nätverksteori.

Eva Hultin, professor i didaktik med inriktning svenska, Uppsala universitet
Hultins forskningsintressen finns inom litteraturdidaktiken, literacy-forskning, frågor om utbildning och demokrati samt digitaliseringen av skolans skriftspråkspraktiker.

Linn Areskoug, lektor i didaktik med inriktning svenska, Uppsala universitet. Areskougs forskningsintressen berör fiktionstexters roll i lärande, maktkritiska perspektiv inom didaktik, litteraturundervisningens metodik samt förhandling av kunskapsnormer, identitet och professionskunnande i lärandesituationer.

LITTERATURDIDAKTIKEN OMKRING OSS

Anette Svensson och Jenny Malmqvist

Berättelser i olika former, till exempel dikter, romaner, seriemagasin, datorspel, filmer och tv-serier finns runt omkring oss och utgör en stor del av barns och ungdomars fritid (Lundström & Svensson, 2017; Statens medieråd, 2017a; Statens medieråd, 2017b). Det är inte ovanligt att barn och ungdomar, men även vuxna, tar del av samma berättelse, eller delar därav, i olika medieformat, till exempel läser boken, ser filmen, läser och skriver fanfiktions och lyssnar på soundtracket. Att skapa nya versioner av berättelser, speciellt i olika medier, är ständigt pågående processer och detta skapande bidrar till ett informellt lärande, men kan även användas i en formell skolkontext för att nå och synliggöra olika lärandeprocesser (Svensson & Haglind, kommande).

Mot bakgrund av de berättelser i olika text och medieformat som finns omkring oss vill vi undersöka den litteraturdidaktik som finns eller möjliggörs omkring oss. Presentationens primära fokus är genreöverskridande/transmedialitet och skapandet av nya re-presentationer, det vill säga nya berättelser som bygger på hela eller delar av en (kärn)berättelse och det lärande som detta skapande uppmuntrar eller genererar.

Det exempel på berättelser omkring oss som utgör bas för presentationen är tv-programmet *Helt lyriskt*, som uppmuntrar till en ökad förståelse för berättelser, i det här fallet dikter, beträffande såväl innebörd som komposition, samt det analysarbete som ligger bakom ett omskapande av berättelser och den kunskap detta medför.

Referenser

- Lundström, S., & Svensson, A. (2017). Ungdomars fiktionsvanor. *Forskning om undervisning och lärande* 17(2), 30-51.
- Statens medieråd. (2017). *Ungar & Medier 2017*. Stockholm: Statens medieråd.
- Statens medieråd. (2017). *Småungar & Medier 2017*. Stockholm: Statens medieråd.
- Svensson, A., & Haglind, T. (kommande). Textuniversum och gränsöverskridande lärande. Att arbeta med kreativt lärande i gymnasieskolans litteraturundervisning. *Grænsegængere og grænsedragninger i nordisk modersmålsdidaktik*.

Anette Svensson är docent i litteraturdidaktik och lektor i engelska med litteraturvetenskaplig inriktning vid Högskolan för lärande och kommunikation, Jönköping University. Hennes forskningsintresse ligger inom det litteraturdidaktiska fältet, med fokus på ungdomars medievanor, multimodala texter, textuniversum och kreativt lärande.

Jenny Malmqvist är doktor i Språk och kultur med inriktning mot engelsk litteraturvetenskap. Hon är lektor vid Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping där hon undervisar inom ämnet Engelska. Hennes litteraturvetenskapligt inriktade forskning omfattar engelskspråkig och komparativ litteratur där hon bland annat intresserar sig för narratologi, postkoloniala teorier samt intersektionalitet.

LITTERATURLÄSNING PÅ IB-PROGRAMMET OCH SYNEN PÅ BEGREPP

Maritha Johansson, Anna Nordenstam och Karin Sjölander

Det internationella IB-programmet finns i många länder världen över sedan 1968 och drivs av en icke vinstdrivande organisation, IBO – International Baccalaureate Organisation. På programmet väljer eleverna sex ämnen som studeras under de två års tid, vilket är den tid programmet omfattar. Studierna avslutas med examen. Ett av de ämnen som kan väljas är litteratur, Language A: literature, som i Sverige läses på svenska. Syftet med denna undersökning, som ingår i ett större projekt om IB-programmets litteraturläsning, är att bidra med ny kunskap om begreppsanvändning i litteraturundervisningen. Vi presenterar resultaten från två delstudier om begreppsanvändning. Den första studien är en kvalitativ textanalys, där styrdokumentet på IB-programmets litteraturkurs analyserats med avseende på begrepp och begreppsanvändning. Resultatet visar en litteratursyn som både kan hänföras till Langers (1995) och Rosenblatts (1978) läsorienterade teorier och strukturalistiska/formalistiska drag som betonar närläsningen som en metod för att analysera skönlitteratur och skapa djupare förståelse för dess egenart med hjälp av begrepp. Den andra delstudien redovisar resultatet från en undersökning där fyra gymnasieklasser fick i uppgift att analysera en dikt och fritt redogöra för tre exempel på vad de lagt märke till och funnit särskilt intressant i dikten. Resultatet visar att samtliga elever använder begrepp, men i olika utsträckning och att begreppen framför allt används för att diskutera diktens form- och stildrag, men också för att tydliggöra citering och textbindning. Sammantaget visar de två analyserna att det inte är en instrumentell användning av begrepp som värderas eller uttrycks, utan begreppens funktion är att bidra till en ökad förståelse av dikten. Att ha grepp om begreppen är en metod för att få syn på litterära aspekter, att öppna upp texterna och fördjupa den skönlitterära läsningen, vilket är ett av flera mål på IB-programmet.

Keywords: styrdokument, begrepp, litteratursyn, IB-programmet, L1

Referenser:

Language A: Literature guide, (2011), International Baccalaureate Organisation.

Language A: Literature guide, (2019), International Baccalaureate Organisation

Johansson, Maritha (2015). *Läsa, förstå, analysera. En komparativ studie om svenska och franska gymnasieelevers reception av en narrativ text*. Linköping: Linköpings universitet.

Langer, Judith A. (1995), *Envisioning literature: literary understanding and literature instruction*, New York: Teachers College Press.

Rosenblatt, Louise M. (1978). *The Reader, the Text, the Poem*. Southern Illinois University Press.

Sjölander, Karin, (2019), ”Grepp om begreppen. IB-elevens användning av litteraturvetenskaplig terminologi”, Masteruppsats (15 hp), i litteraturvetenskap, Ins. för litteratur, idéhistoria och religion, Göteborgs universitet.

Maritha Johansson är lektor i pedagogiskt arbete med inriktning mot litteraturredaktik vid Linköpings universitet.

Anna Nordenstam är professor i svenska med didaktisk inriktning vid Luleå tekniska universitet och docent och universitetslektor i litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet.

Karin Sjölander är gymnasielärare i svenska och engelska på NTI Gymnasiet i Skövde.

LITTERATURSAMTALET SOM EN DIDAKTISK INTERVENTION. EN LONGITUDINELL STUDIE AV 2000 LÄSUPPLEVELSER PÅ HÖGSTADIET OCH GYMNASIET

Olle Nordberg

Olle Nordberg har tillsammans med Torsten Pettersson och Östhammars kommun satt igång ett större läsprojekt för tonåringar. Projektet är dels inspirerat av *Community Reading* där en skola, ett universitet eller en hel stad läser samma bok under en tidsperiod, dels av det stora nationella läsprojektet *Berättelser som förändrar* som Nordberg följde på nära håll i rollen som vetenskaplig utvärderare. Huvudtanken är att lyfta upp diskussionen om böckernas innehåll som en didaktisk metod för att utveckla de medverkande ungdomarnas litterära läsförmåga och inte minst deras syn på vad fiktionslitteratur kan betyda i form av vidgade perspektiv både utåt mot omvärlden, samtiden, mot andra fiktioner, det allmänmänskliga och inåt i den egna tankevärlden och personligheten.

Projektet genomförs i den uppländska småstads- och landsortskommunen Östhammar under tre år inom ramen för högstadiets och gymnasiets svenskundervisning. I tre omgångar 2019-2021 läser 230+900+900 elever samma ungdomsroman under samma tidsperiod och diskuterar den utförligt med sina lärare.

Projektet undersöker följande frågeställningar:

1/ Hur påverkar interventionen tonåringars läsning av fiktionslitteratur: deras inställning till litteratur; deras förmåga att läsa kreativt och att i klassmiljö diskutera litteratur utgående från dess mångsidiga tolkningspotential?

2/ Hur påverkar interventionen lärarnas beredskap och förmåga att utveckla sin litteraturundervisning och nyansera sin syn på elevernas utvecklingspotential som litteraturläsare?

3/ Hur kan dessa resultat utnyttjas för att i svenska skolor förbättra litteraturundervisningen: förmågan att läsa fiktion som fiktion; förmågan att respektfullt samtala om litteratur; och möjligheten att i båda avseenden utnyttja den potential som litteraturen erbjuder för personlighetsutveckling och omvärldsorientering?

4/ Hur kan dessa resultat utnyttjas för att ta tillvara litteraturens unika förmåga att genom ett inifrånperspektiv på karaktärernas tankar och känslor förbättra förståelsen av människor som i olika avseenden är annorlunda än läsaren själv?

Vid konferenspresentationen ges en bakgrund till projektet och några preliminära resultat utifrån den pilotstudie som genomförts VT 2019.

Olle Nordberg är fil dr i litteraturvetenskap och universitetslektor vid litteraturvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet. Nordbergs forskning är särskilt inriktad på ungdomars litteraturläsning och litteraturredidaktik. Han är också legitimerad gymnasielärare och verksam gymnasielektor i svenska med 20 års erfarenhet av läraryrket och litteraturläsning med tonåringar. Nordberg undervisar sedan 2012 inom ämneslärarutbildningen i Uppsala.

LITTERATURUNDERVISNING I SVENSKA OCH SVENSKA SOM ANDRASPRÅK. VAD ERBJUDS OLIKA ELEVGRUPPER, OCH AV VILKA ANLEDNINGAR?

Catarina Economou och Anna Lyngfelt

I vår presentation tar vi upp litteraturundervisning i skolans två svenskämnen: svenska och svenska som andraspråk. Detta sker genom en diskussion av intervjusvar från lärare och elever samt genom analys av den skönlitteratur som används i undervisningen. De frågor som ställts till lärare och elever rör lärares motiv för litteraturundervisningen och elevers tankar om urvalet av de litterära texter som används. Dessutom har eleverna fått uttrycka tankar om sina litteraturvanor. Studien är kvalitativ och består av semistrukturerade intervjuer av åtta högstadielärare och lika många gymnasielärare, samt 15 elever på gymnasiet. En tematisk innehållsanalys är gjord av resultaten. Resultaten visar att lärarna på gymnasiet anser att läsning av skönlitteratur är en meningsfull aktivitet eftersom eleverna genom läsning av skönlitteratur kan få perspektiv på sina egna liv och andra sätt att leva, något som bekräftas av eleverna. I sva-ämnet (på gymnasiet) väljs litteratur med hög igenkänningsfaktor, dessutom fokuseras de språkliga aspekterna i hög utsträckning. Även genom intervjuerna av lärarna (på högstadiet) framgår det att lärarna anpassar sitt litteraturval och sin undervisning efter förväntningar som de har på olika elevgrupper, och att dessa förväntningar i hög utsträckning är knutna till den skolmiljö som eleverna befinner sig i. Skillnaderna vad gäller litteraturval och arbetsformer blir därigenom stora. Dessutom visar resultatet att utomeuropeisk litteratur sällan används och att fokuseringen på en 'skolkanon' är stark. Överhuvudtaget synliggör resultaten behovet av att närmare diskutera förutsättningarna för olika elevgrupper att kunna utvecklas genom de val av skönlitteratur som ligger till grund för litteraturundervisningen.

Keywords: svenskämnet, svenska som andraspråk, skönlitteratur, mångfald, likvärdighet

Catarina Economou är lektor i svenska och svenska som andraspråk vid KSM (Kultur, språk och medier), Malmö Universitet.

Anna Lyngfelt är lektor i svenskdidaktik och docent i litteraturvetenskap vid Institutionen för didaktik och pedagogisk profession, Göteborgs universitet.

LYSSNA PÅ BARNEN

Martin Hellström

Under rubriken ”Litteraturdidaktikens kunskapsbidrag” vill jag presentera mitt pågående projekt som handlar om att utveckla litteratursamtalet med barn och ungdomar till en metod inom barnlitteraturforskningen. Jag vill visa på hur didaktiska redskap kommer till nytta inom den forskning om barn och ungdomslitteratur som traditionellt sett har hållit sig ifrån det didaktiska, från barnet som läsare och uttolkare.

Rent praktiskt så arbetar jag med sju barn i åldrarna 13-16 år som läser Maria Gripes författarskap. Jag spelar in deras samtal och tolkningar av dessa verk, och vi arbetar tillsammans för att genom en monografi kunna presentera författarskapet, dess teman, motiv och påverkan. Deras arbete består av att läsa, samtala och tolka, och mitt av att ibland ställa frågor, när det behövs, transkribera och mejsla fram en text ur materialet.

Detta arbete ger insikter till barnlitteraturforskningen – litteraturdidaktiken bidrar med en modell som allt sedan Aidan Chambers banbrytande texter om barns samtal om litteratur, beprövats och vidareutvecklats. Samtidigt ger litteraturvetenskapens arbetsätt, att tolka och presentera sina resultat i skrift, något till det didaktiska.

För när tolkningen inte enbart är till för den egna gruppens utveckling, och när tanken är att det som sägs och förmedlas, också ska få betydelse för andra, och kunna förstås av andra, utvecklas samtalet och tolkningen. Detta vill jag gärna presentera.

Samhälleligt är projektet viktigt för det visar på vad som händer då FN:s deklaration om barnens rättigheter, som stipulerar att barn ska få komma till tals i alla de frågor som rör dem, följs, även i frågor som är akademiska och mer teoretiska. Begreppet ”medforskare” kan här användas, och det är något som barn kan vara inom långt fler områden.

Martin Hellström, lektor i barnlitteratur vid Linnéuniversitetet.

Jag undervisar mest blivande lärare i litteraturdidaktik, litteratursamtal och barnlitteraturhistoria. I min forskning använder jag också dessa metoder (så som jag beskriver ovan) och jag intresserar mig för Maria Gripes författarskap på detta sätt.

Jag har också ett stort intresse för barnteater, vilket visat sig i boken ”Pippi på scen. Astrid Lindgren och teatern” utgiven på Makadam 2015.

Jag arbetar nu också på ett större projekt om barns läsning, som går ut på att jag samtalar med läsande barn, genom att läsa samma böcker som de läser och prata om det vi läst om. Jag har ett intresse av att skifta fokus från de som inte läser (och problemen med det) till dem som läser, för att kanske kunna säga något om vad det är som gör dem till läsare. Och hur andra skulle kunna bli det.

LÅT ROMANEN KOMMA IN – LITTERATURUNDERVISNING FÖR TRANSFORMATIVT LÄRANDE PÅ GYMNASIET

Björn Bradling

”Låt romanen komma in” är ett licentiatprojekt i pedagogik (inriktning didaktik), som fokuserar på den gymnasiala litteraturundervisningen inom svenskämnet i relation till transformativt lärande. Transformativt lärande är ett uttryck för en pedagogisk vilja att genom undervisning förmå elever att få syn på och eventuellt förändra sina egna förgivettaganden (Mezirow, 2006, s. 90-92). Skolverket (2011) tillskriver gymnasisters fiktionsläsning en central roll för att utveckla deras förståelse för sig själva i relation till andra samt tillgängliggöra nya syn- och förhållningssätt (Skolverket, 2011, s. 160). Med utgångspunkt i fokusgruppsamtal med svensklärare samt skolbibliotekarie – vilka uttryckte en vilja att med litteratur och läsning, trots ett ofta kompakt läsmotstånd, få eleverna att känna och tänka – har en läsloggsstudie i svenska 3 genomförts.

Läsloggsstudien bestod av att en undervisningsgrupp läste Ajvide Lindqvists *Låt den rätte komma in* (2004) och förde logg över sin läsning. För att kunna få syn på sin egen läsning hade eleverna tagit del av Felskis (2008) kategorisering av ”uses of literature” (Felski, 2008). Dessa kategorier – igenkänning, hänförelse, kunskap och chock (Felski, 2008) – utgjorde tillsammans med motstånd (vilket fokusgrupperna beskrev som en försvårande faktor i skolans litteraturundervisning och läsning) redskap för elevernas loggning av sin läsning.

31 av undervisningsgruppens 32 elever fullföljde sitt läsloggande och resultaten pekar på att romanen bär en didaktisk potential för transformativt lärande, så till vida att den genom sin apellstruktur förbereder för läsaren att få syn på sina förgivettaganden. En initial igenkänning är viktig för att aspektskiften ska kunna komma till stånd. Resultaten visar bland annat elever som i sina läsloggar ger uttryck för ett ifrågasättande av vilka gestalter som är att betrakta som förövare respektive offer, av hur bilden av samhällets utslagna tecknas och om vad som gör att en specifik gestalt under läsningen betraktas som han eller hon. Resultatet pekar också på att transformativt lärande i den gymnasiala litteraturundervisningen kan åstadkommas genom att elever ges redskap och forum för att beskriva sin läsning. Arbetssättet ökar deras medvetenhet om sin läsning och bidrar till att bryta med läsningens negativa konnotationer, såsom de beskrevs i fokusgruppsamtalen.

Referenser

- Felski, Rita (2008). *Uses of Literature*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Mezirow, Jack (2006). ”An overview on transformative learning”. I Illeris, Knud (red.) (2009). *Contemporary Theories of Learning Learning Theorists ... in Their Own Words*. London/New York: Routledge. s. 90-105
- Skolverket (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket

Björn Bradling arbetar som gymnasielärare i svenska och engelska. I tjänsten ingår, som del av fortbildningssatsningen professionsprogrammet, en forskarutbildning mot licentiatexamen i pedagogik vid Jönköping University. ”Låt romanen komma in – litteraturundervisning för transformativt lärande på gymnasiet” är arbetstiteln på licentiatavhandlingen. 2018 publicerades kapitlet ”Critical Perspectives as Advanced Reading Strategies: An Intersectional Approach to John Ajvide Lindqvist’s *Let the Right One In* and *Handling the Undead*” som samskrivits med huvudhandledaren i en amerikansk antologi om critical literacy och skräcklitteratur.

MOTSTÅNDETS POESI. POESIDIDAKTIK OCH SAMHÄLLE I FRANSKA ENLIGT FRANSK LÄROPLAN

Ylva Lindberg och Anneli Wennerström

Lyriken träder inte självklart över tröskeln in i klassrummet, och om den väl stiger in förlorar den snabbt sin själ (Serge 2010). Lyrikdidaktisk forskning visar att varken lärare eller elever är bekväma med lyrikgenren. Lyrik är en mångfacetterad del av litteraturen som eleverna har negativa attityder till och som inte alltid har en given plats i läroplaner. Dikter i undervisning tenderar också att reduceras till modeller för språkliga tekniker och retoriska finesser. (Damico & Carpenter 2005. Erixon 2004. Gordon 2009. Molloy 2008. Slaby & Benedict 2019). Vår undersökning bygger på ett behov av att utveckla lyrikdidaktiken så att kreativt och kritiskt tänkande främjas. Lyrik är tydligare inskrivet i fransk läroplan i förhållande till den svenska, varför vi valt att utforma ett undervisningsmoment i en klass i franska skolan i Stockholm med fokus på lyrikens samhällsrelevans, särskilt *la poésie engagée* [motståndspoesi]. Insamlade data inbegriper en digital enkät med eleverna kring vad poesi är, planeringar, klassrumsobservationer av lyrikundervisning, samt elevernas presentationer och lyriktolkningar. Undervisningsinnehållet strävar efter att spegla klassisk fransk poesi – i detta fall Éluard, Cohn, Prévert, Apollinaire, Césaire – och poetiskt gestaltande uttryck i vardag och samhälle. Dataunderlaget ska informera forskningen om elevers förståelse av poesi, samt befintliga teorier och forskning om lyrikens samhällsrelevans och begreppet *la poésie engagée*.

Referenser

- James S. Damico, and Marilyn Carpenter, “Evoking Hearts and Heads: Exploring Issues of Social Justice through Poetry,” *Language Arts* 83, no. 2 (November 2005): 137–146.
- Per-Olof Erixon, *Drömmen om den rena kommunikationen: diktskrivning som pedagogiskt arbete i gymnasieskolan* (Lund: Studentlitteratur, 2004), 292–303.
- John Gordon, “Sound[']s Right: Pupils' Responses to Heard Poetry and the Revised National Curriculum for English,” *Curriculum Journal* 20, no. 2 (2009): 161–175, <https://doi.org/10.1080/095851709029574>
- Gunilla Molloy, “Att skriva dikt,” in *Reflekterande läsning och skrivning* (Lund: Studentlitteratur, 2008), 141–154.
- Martin Serge, “Présentation. Les poèmes au cœur de l'enseignement du français,” *Le français aujourd'hui* 2, no. 169 (2010): 3–14, <https://doi.org/10.3917/lfa.169.0003>.
- Scot Slaby, and Jordan Benedict, “Diving into ‘Noticing Poetry’: An Analysis of Student Engagement with the ‘I Notice’ Method,” *Journal of Inquiry & Action in Education* 10, no. 1 (2019): 91–101.

Ylva Lindberg, docent i litteraturvetenskap, Jönköping University

Anneli Wennerström, lärare i franska på Lycée Français Saint Louis.

MUSIKLYRIK I LÄROMEDEL I FRANSKA FÖR DEN SVENSKA UNGDOMSSKOLAN

Mattias Aronsson

Enligt Cedergren och Modreanu (2016: 84) består den litterära receptionskedjan av ett flertal olika länkar. En viktig länk i kedjan utgörs av utbildningsväsendet, både den högre utbildningen och ungdomsskolan. De val av skönlitteratur som görs inom undervisningen i franska vid akademiska lärosäten i Sverige har undersökts av Cedergren (2015). Hon konstaterar att dessa val till stor del består av redan konsektrerad litteratur från Frankrike.

I en tidigare artikel har jag försökt komplettera Cedergrens forskning genom att i en läromedelsstudie undersöka vilken franskspråkig litteratur som eleverna stöter på under sina franskstudier på högstadiet och gymnasiet. På språkundervisningens grundläggande nivåer spelar nämligen läroboken fortfarande en viktig roll, även i 2010-talets digitala undervisningsmiljö (Vajta 2012: 747-748; Buchart 2013: 60). Undersökningens resultat indikerar att litteratur med anknytning till Frankrike (i form av dess europeiska territorium, *la France métropolitaine*) dominerar stort över litteratur från övriga fransktalande världen även inom ungdomsskolan. Resultatet visar också att många av de litterära texter som eleverna möter i läromedlen är sångtexter (Aronsson, kommande). Därför gör jag i föreliggande studie en närmare undersökning av de exempel på franskspråkig musiklyrik som figurerar i korpusen. Frågeställningarna är som följer: Vilka musiktexter ingår i de undersökta läromedlen? Hur ser fördelningen ut vad gäller verk från olika tidsperioder: rör det sig om de senaste hitlåtarna, eller är det snarare frågan om att förmedla ett redan konsektrerat kulturarv till eleverna? Dominerar manliga eller kvinnliga artister – och är dessa artister *chanteurs-compositeurs* som skriver sitt eget material, eller är de ”bara” uttolkare av andras texter? I vilken mån presenteras sånger som representanter för den fransktalande världen utanför Frankrike?

Mattias Aronsson är docent i franska vid Högskolan Dalarna. Han undervisar främst i ämnets litteraturvetenskapligt och språkdidaktiskt inriktade kurser, samt inom ämnesläroprogrammets utbildningsvetenskapliga kärna (UVK). Forskningsområden som intresserar honom är receptionsstudier, genusstudier, postkoloniala studier och översättningsvetenskap. Ett annat intresse är litteraturdidaktik, i synnerhet användningen av fanfiction och sånglyrik i litteraturundervisning.

NÄRLÄSNING OCH METAKOGNITION: ETT LITTERATURDIDAKTISKT EXPERIMENT I FRANSKA

Malin Isaksson

Litteraturundervisning i främmande språk innebär av naturliga skäl undervisning även i språk och interkulturalitet. Det behöver dock *inte* innebära att det estetisk- litterära hamnar i periferin. Aktivt arbete med närläsning är ett effektivt sätt att inkorporera såväl litteraturstudium som språk- och kulturfokus. Men hur hjälpa studenterna på universitetets första termin i franska att bli självständiga, analytiska litteraturläsare som helst även finner något nöje i läsandet?

Den litteraturundervisning jag mött under mina år på universitet har dominerats av någon typ av *visa-imitera*-metod. Studenterna får en samling frågor om den litterära texten och diskuterar sig gruppvis fram till svar, är ett vanligt upplägg. *Visa-imitera* är i grunden en god metod, liksom gruppdiskussioner är ett bevisat bra sätt att arbeta med litteratur. I litteraturundervisning med ett sådant upplägg blir metoden dock problematisk, eftersom den implicerar att studenterna själva analyserar det som *visas* för att räkna ut hur de ska *imitera*, d.v.s. själva producera liknande frågor eller observationer. Det är i min mening lite väl avancerat. Idealt vill jag som lärare att mina studenter själva ska komma fram till relevanta frågor att ställa till texten, d.v.s. att de ska nå en analytisk nivå där de kan formulera frågor gällande form såväl som innehåll i det studerade verket samt att de kan föreslå rimliga tolkningar.

Jag testade därför en annan modell vt19, baserad på arbete med metakognition såväl som närläsning – och som bonus mer skrivträning. Inspiration till modellen fick jag från Ann-Sofie Perssons artikel från LDN-konferensen i Jönköping 2017. Kursen fick positiva utvärderingar, men fick studenterna med sig mer kunskaper och färdigheter jämfört med tidigare? Resultatet av detta experiment redovisas och problematiseras i min presentation.

Malin Isaksson är universitetslektor i franska vid Umeå universitet. I sin forskning har hon på olika sätt intresserat sig för litteratur och läsare, och orienterar sig nu inom det litteraturdidaktiska fältet. Fransk litteratur och kultur är hennes främsta undervisningsämnen men hon har även arbetat med språkfärdighetsundervisning i franska samt svenska som främmandespråk.

[...] OCH KYCKLINGARNA STRÖVADE FORTFARANDE RÅA GENOM LANDSKAPET. * SPANSKSPRÅKIG LITTERATUR I KLASSRUMMET FÖR EN HÅLLBAR UTVECKLING

Leticia Gómez

* Ur Nicanor Parras dikt "Recuerdos de la infancia".

I denna presentation ämnar jag utforska möjligheter för tillämpning av spanskspråkig litteratur som ett verktyg att nå målen för främjandet och skapandet av en hållbar utveckling som finns uttryckta i den nationella läroplanen och som återspeglas i lärarutbildningens utbildningsplaner. Med hjälp av några exempel från dikter av Maria Auxiliadora Balladares (Guayaquil 1980-) och Nicanor Parra (Chillán 1914- 2018) vill jag argumentera för en typ av arbete med korta poetiska texter i klassrummet som resulterar stimulerande i den mening att de aktualiserar en del bilder och tankar till den plats människoarten har i jordsystemet. Vidare fungerar dessa verser som en ingång i en long tradition inom den spanskamerikanska litteraturen som reflekterar över tillgången, fördelning och bevarandet av naturresurser (Forns Broggi 2012). De teoretiska verktygen som genomsyrar mina observationer är Glotfeltys klassiska definition av ekokritik som studien av förhållandet mellan litteratur och den fysiska miljön (1996). Jag ämnar också sätta denna övning i kontexten av en hållbar pedagogik, ett tillvägagångssätt inom utbildningsvetenskap som inkluderar ekologiska principer i undervisning och belyser komplexa kulturella och ekologiska problem med hjälp av litteraturstudier (Burns 2015).

Leticia Gómez arbetar som lektor i spanskspråkig litteratur i Linnéuniversitet sedan 2018. Hon disputerade 2017 med en avhandling som analyserar hur kulturell identitet kommuniceras genom olika scenmiljöer i tre samtida filmer från Latinamerika. Hennes forskningsintressen fokuserar på latinamerikansk litteratur och film, ekokritik, genus och postkolonial teori.

ORAL LITERATURE TO TEACH LITERATURE IN A MULTICULTURAL CLASSROOM

Anita Purcell Sjölund

In a multicultural classroom, pupils are heterogeneous, but the Literature (with a capital L) taught in such classrooms is homogenous, implicating a power relation “where knowledge is determined by the teacher and children are required to leave who they are at the door of the classroom” (Bishop, 2010, p. 203). In this sense, Literature enforces intergroup memory (Mageo 2001, p. 18), namely a dominant cultural narrative memorialising a “hierarchical registry of rights, privileges, claims and so on” (ibid). Consequently, a particular world-view becomes canonised and definitive, and it becomes a standard against which other cultural perspectives are measured and excluded. A parallel choice to Literature is oral literature: oral story-telling, chants, songs, oratory speeches and poetics. An obvious criticism against oral literature as literature is it is not written. However, “the written word is nothing but the oral in another form. In fact, the written word *sans* an oral context is not possible” (Kuschula and Mostert, 2011, p.1). Oral literature is diffusive and mutable. When a story is heard, echoes of other stories are heard forming complex metaphors for shared experience (Mageo, 2001, p.18), in other words a heteroglossia narrative.

As an example, in the New Zealand multicultural classroom, oral literature from the indigenous Maori and immigrant cultures, for example immigrant Pacific cultures, enhance Literature didactics. Examples are Maori oral storytelling or *Kōrero Pūrākau* and Samoan storytelling or *Fāgogo*. Indigenous and immigrant oral literatures are cultural touchstones for pupils to develop “critical multiculturalism” (S. May, quoted in Bishop, 2010). Critical multiculturalism is the recognition and incorporation of “differing cultural knowledges that children bring with them to school, *while at the same time* ... contest the differential cultural capital attributed to them as a result of wider hegemonic power relations”(ibid). Oral literature didactics involve the promotion of different knowledges and learning to create new knowledges alongside canon narratives in Literature, thereby fostering cultural inclusion.

References

- Bishop, R. (2010) Changing Power Relations in Education: Kaupapa Maori messages for ‘mainstream’ education in Aotearoa/New Zealand. *Comparative Education*, 39:2, 221 – 238, DOI: 10.1080/03050060302555.
- Kaschula, R.H., & Mostert, A. (2011) From oral literature to technauriture: What’s in a name? *World Oral Literature Project: Voices of Vanishing Worlds Occasional Paper 4*. Cambridge: University of Cambridge
- Mageo, J.M. (2001). On Memory Genres: Tendencies in Cultural Remembering. In J. M. Mageo (Eds) *Cultural Memories* (pp 11-33). Honolulu: University of Hawaii Press.

Anita Purcell-Sjölund comes from New Zealand and is currently teaching at Dalarna University, Sweden. She spent 20 years working as a political journalist in New Zealand and Germany. She has postgraduate degrees in Indigenous studies, English literature, political sociology, and journalism. Other research interests include Pacific and New Zealand literatures, Pacific, film, and cultural studies. At the time of writing, she is completing Ph.D. studies at Goldsmiths, University of London.

PERSPEKTIVSKIFTEN HOS SPANSKSTUDENTER - EN STUDIE AV FOKUSGRUPPSSAMTAL OM NOVELLER PÅ SPANSKA

Emma Magnusson

Förmågan att tänka kritiskt är ett av de övergripande målen på praktiskt taget alla nivåer i det svenska utbildningssystemet, men i synnerhet på universitetsnivå. I Högskolelagens första kapitel, åttonde paragrafen, fastslås det att ”utbildning på grundnivå ska utveckla studenternas förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar”. Ämnet för min licentiatavhandling är spanskstudenters utveckling av det kritiska tänkandet genom fokusgruppssamtal om noveller på spanska inom ramen för den första terminens universitetsstudier i spanska. Ett övergripande syfte med studien är att utröna vilka möjliga perspektivskiften som sker då studenterna för fokusgruppssamtal om lästa noveller på spanska. Vilka aspekter av det kritiska tänkandet är det som utvecklas och på vilka olika nivåer sker detta? Ett annat huvudsakligt syfte med studien är att analysera hur dessa perspektivskiften konstrueras. I vilken mån kan perspektivskiftena sägas vara ett resultat av mötet med olika synsätt i fokusgruppssamtalen och i vilken utsträckning kan de anses vara en produkt av ett möte med textens olika perspektiv? I presentationen kommer jag att ge kortfattad bakgrund till studien, presentera ett förslag på en teoretisk modell för analysen av fokusgruppssamtalen samt ge några exempel på tentativa analyser av det empiriska materialet.

Emma Magnusson arbetar som universitetsadjunkt i spanska vid Linnéuniversitetet (50 %) samt är doktorand i spanska med didaktisk inriktning vid Göteborgs universitet (50 %). Jag är medlem i CÄHL, Centrum för ämnesdidaktisk forskning vid Fakulteten för konst och humaniora vid Linnéuniversitetet, och är även legitimerad gymnasielärare i spanska, svenska och engelska.

”POWERFUL KNOWLEDGE” OCH LITTERATURENS PLATS I EN DIGITALISERAD SKOLA

Christina Olin-Scheller

Dagens uppkopplade klassrum har medfört nya villkor för klassrummets medieekologi, literacypraktiker och maktordningar. Utmaningarna för skolan handlar bland annat om hur läraren och undervisningen kan medverka till kollaborativa lärprocesser, utveckla kritiskt tänkande och, inte minst, integrera pappersbaserade och digitala resurser. Med utgångspunkt i begreppet ”powerful knowledge” diskuterar jag i presentationen hur dessa utmaningar kan beskrivas och förstås i relation såväl till litteraturundervisningen som till det litteraturdidaktiska fältet.

Christina Olin-Scheller är fil. Dr i litteraturvetenskap och professor i pedagogiskt arbete vid Karlstads universitet. Olin-Scheller är vetenskaplig ledare för forskningsgrupperna CSL; Centrum för Språk- och Litteraturdidaktik och ROSE; Research on Subject-specific Education. Hennes forskningsintressen är frågor som rör ämnesdidaktik och förändrade villkor för läsning och literacypraktiker i uppkopplade klassrum. Olin-Scheller samarbetar med nordiska forskare i excellenscentrer QUINT (Quality in Nordic Teaching), samordnar det nationella literacynätverket och sitter i redaktionsrådet för tidskriften ForskUL.

PUPILS WHO WRITE CREATIVELY IN ENGLISH IN THEIR FREE TIME: MOTIVATION, ENGAGEMENT AND ENRICHMENT?

Paul Morris

L2 English pupils' creative writing in English, often in the form of fan fiction, has flowered with the development of the internet. Many teachers of English in Sweden are familiar with the student who has an interest in fan fiction and who seems enormously keen to use English. The paper considers the findings from interviews with thirteen pupils in Sweden, aged 13-18 years, who write creatively in English in their free time; some of the respondents write fan fiction, but not all. The global span and scale of audiences opened by the internet is addressed in the paper, as is the variety of forms of creative writing, from comic strips to songwriting, and fan fiction. The respondents in the study include pupils with a vast international network but also some who work more traditionally, offline. Some of the pupils identify literature as key in motivation; authors such as Lemony Snicket, Stephen Chbosky, and, unsurprisingly, J.K Rowling, are looked to for inspiration.

The findings of the study allow for a consideration of both *imitatio* (Conte, 1986) and also the pupils' development of their *own* voices, and identities, as some write, too, in what might be considered a *spectator* role, to understand their own experience (Britton & Pradl, 1982). These features of the pupils' writing are amongst findings, which have come to the fore with the following questions lying at the heart of the study: Do the pupils consider that they progress in English because of their free-time creative writing? If so, in what way? What has motivated them to start, and what makes them continue? In what ways do they engage with this activity? What insights can these pupils offer to enrich challenge and creativity in the English Classroom? The paper is an analysis of the first study of a licentiate thesis project, using socio-cultural theory as a framework (Lantolf, 2004).

References

- Britton, J. N., & Pradl, G. M. (1982). *Prospect and Retrospect: Selected Essays of James Britton*. Portsmouth: Boynton/Cook Publishers.
- Conte, G. B. (1986). *The Rhetoric of Imitation*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Lantolf, J. (2004). *Sociocultural Theory and the Genesis of Second Language Development*. Oxford: Oxford UP.

Paul Morris has been an English teacher for over twenty-five years in England and Sweden. For the last five years, he has been a lecturer at Mälardalens Högskola, involved in English courses in teacher education. He is currently also a doctoral student.

PÅ DET STORE HAV. STEDBASERET LITTERATURUNDERVISNING PÅ STRANDINGSMUSEET ST GEORGE

Dorte Vang Eggensen

Af Dorte Vang Eggensen (i samarbejde med lektor, PhD i VIA UC, Karen Barfod)

Stedbaseret læsning er en litteraturpædagogisk metode, som er udviklet til de ældste elever i skolen med teoretisk afsæt i hhv. stedsfilosofisk litteraturvidenskab og udeskoledidaktik. Metoden er udtryk for en intention om blandt andet at bevidstgøre elever om litteraturens og menneskets kulturelle bundethed til steder og at vise dem, hvordan opmærksomheden på stedet kan udgøre en interessant tekstforståelses- og fortolkningsstrategi. At undervise med stedbaseret læsning som metode vil i praksis sige, at dansklæreren forlægger dele af sin litteraturundervisning til steder og kulturelle knudepunkter i skolens nærområde for der med en dobbeltrettet opmærksomhed på tekst-sted at læse litteratur stedbaseret og forstå steder tekstbaseret. Læsningens sted inddrages således i tekstforståelse og -fortolkning i en interaktion og synergi mellem tekst, sted, elever og lærer. Med en udeskoleteoretisk terminologi kan man sige, at stedet her er et eksternt læringsrum, der muliggør sansebaserede, undersøgende og eksperimenterende arbejdsformer, og som indgår som både kundskabskilde og læringsobjekt i litteraturundervisningen.

I oplægget præsenteres et pilotprojekt, hvor 8. kl elever som del af litteraturundervisningen besøgte Danmarks svar på Vasamuseet: Strandingsmuseet St George (www.strandingsmuseet.dk) på den jyske Vestkyst. Museet fortæller globalhistorie om et engelsk linjeskib, som i 1811 strandede ved kysten ud for museet. Her læste eleverne den fiktive billedbog "Den tavse dreng" (eng. "Dearest Grandmama") af Catherine Brighton (1991) stedbaseret. Billedbogen består af 8 illustrerede breve fra pigen Maudie Ann, som er om bord på et ekspeditionsskib i 1830, og brevene er henvendt til pigens bedstemor hjemme i England.

I projektet stiller vi spørgsmålet *Hvad betyder stedet for elevers litterære erfaringer, når de undervises med stedbaseret læsning som litteraturpædagogisk metode?*

Dorte Vang Eggensen er Mag. art. i Litteraturvidenskab, lektor i dansk på Læreruddannelsen i VIA og PhD-stip. på DPU Århus Universitet, Danmark.

PÅ JAKT EFTER EMPATIBEGREPPETS INNEBÖRDER I LITTERATURDIDAKTISKA SAMMANHANG

Eva Hultin och Elin Sundström Sjödin

Litteraturläsning i skolan har legitimerats på en rad olika sätt både historiskt och idag; legitimeringsgrunder genomsyrade av dominerande ideologier i samhället. Historiskt har det handlat om litteraturläsning för uppbyggandet av en nationell identitet, för att socialiseras till en god kristen och för att få en god borgerlig bildning (Thavenius, 1981; Persson, 2007; Martinsson, 2018). På senare år har läsning av litteratur ofta kopplats till instrumentella värden som att eleverna ska bli goda läsare, som både klarar av att leverera goda resultat på PISA-prov och sedan bli anställningsbara som vuxna (Sundström-Sjödin, 2019; Unemar Öst, 2009). På senare år har emellertid också litteraturundervisningen lyfts fram som en arena för att realisera dagens skolas normativa uppdrag, värdegrunds- och demokratiuppdrag. Inte minst litteraturdidaktiker pekat på att mötet med de fiktiva världarna och deras karaktärer inbjuder till igenkänning, empati och förståelse för människors skilda livsvillkor (Hultin, 2004; Persson, 2007; Alkestrand, 2016). Ett honnörsord i detta sammanhang, både från forskning och i kurs- och läroplaner, är just *empati*, vilket skrivs fram som något oproblematiserat gott.

I den här studien vill vi undersöka olika innebörder som empatibegreppet har givits i litteraturdidaktiska sammanhang. Vår utgångspunkt är att empatibegreppets teoretiska och/eller samhälleliga situation blir avgörande för vilka innebörder som aktualiseras. Hos Nussbaum (1998) finner vi exempelvis ett politiskt färgat empatibegrepp, när hon förespråkar litteraturläsning som en del av medborgarfostran. I Felskis litteraturteori kan man utläsa ett mer personligt, estetiskt och kreativt empatibegrepp (2008). I vissa värdegrundsansatser, exempelvis inom ramen för manualbaserade värdegrundsprogram, föreslås litteraturläsning som en del av en socioemotionell träning, där ett apolitiskt empati-begreppet används instrumentellt för att utveckla elevens sociala kompetens (jfr Hultin, 2015). Slutligen vill vi diskutera vilka innebörder av empatibegreppet som öppnar för en litteraturläsning med politisk, demokratisk potential och vilka som snarare utesluter det politiska i litteraturläsningen.

Eva Hultin, professor i didaktik med inriktning svenska, Uppsala universitet

Hultins forskningsintressen finns inom litteraturdidaktiken, literacy-forskning, frågor om utbildning och demokrati samt digitaliseringen av skolans skriftspråkspraktiker.

Elin Sundström Sjödin, Fil Dr i pedagogik med inriktning litteraturdidaktik, Uppsala universitet.

Sundström Sjödens forskningsintressen är frågor om litteraturdidaktik och critical literacy, hon drivs också av ett intresse för socio-materiell teori, främst aktör-nätverksteori.

READERS THEATRE WORKSHOP

Ion Drew

Readers Theatre (RT) is a dramatic reading aloud of a text in a group. It is a dynamic way of communicating a text that has been divided into small units. Each reader in the group reads one small unit of the text at a time. The readers take it in turns to read their units until the whole text has been completed. Both fictional and non-fictional texts can be used with readers of different ages and of different abilities. In some RT variants, reading can be combined with dramatization. RT has proved to be a successful classroom activity in both L1 and L2 contexts. It has led to cognitive and affective benefits, e.g. improved reading accuracy and fluency, and increased motivation and self-confidence. Struggling readers have especially benefitted from RT.

The workshop will provide a brief introduction to the principles and practice of RT. The participants will then be able to try out RT with texts provided.

Ion Drew is Professor Emeritus of English language didactics at the Department of Cultural Studies and Languages, the University of Stavanger. He has taught in both schools and in higher education in Norway. For the past 20 years, he has worked at the University of Stavanger, particularly on the postgraduate Literacy Studies programme and the Postgraduate Certificate of Education. His research interests and publications have related mainly to reading and writing in English as a second language, young language learners, teacher education of EFL teachers, and EFL teaching methodology.

SÁMI CHILDREN AS THOUGHT HERDERS: PHILOSOPHY OF DEATH AND STORY TELLING AS RADICAL HOPE IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Viktor Johansson

This article follows a story played out by children at a Sámi early childhood centre in north Sweden. It does so by reflecting on the children's story as a form of Critical Indigenous Philosophy. In particular it explores what it could mean for a child to be a philosopher in a Sámi context by developing the concept of *jurddavázzi*, or thought herder, in conversation with Wittgenstein's method of "leading", and Cavell's of "shepherding", "words back from their metaphysical to their everyday use". The children's play story – involving themes of death, struggles with natural surroundings, and interconnectivity through seeing life in nature – is read in relation to questions about traditional stories raised in the poetry of the Sámi poet, artist, and philosopher, Nils-Aslak Valkeapää, or Áillohaš. The article ends by discussing how the children's invitation to follow their story can be seen as a decolonizing pedagogical gesture of the child that requires a particular kind of philosophical listening by the teacher or adult. The article is in its style an attempt to demonstrate a form of philosophical storytelling the children are engaged in.

Viktor Johansson, Department of Culture and Education, Södertörn University, Sweden.

SHARED READING, SINGING, EATING – AND NO SHARING AT ALL

Anna Smedberg Bondesson

Ovanstående rubrik är namnet på ett pilotprojekt vid Högskolan Kristianstad. Deltagare är utöver undertecknad Erika Hansson, fil dr i psykologi och gymnasielärare.

Syftet är att undersöka de känslomässiga effekterna av ett Shared-Reading-projekt i grupper med ungdomar som redan samarbetar på andra sätt i sina gymnasieutbildningar.

Avsikten är att i likhet med ett forskningsprojekt vid namn SHARP (Shared Reading After Pain Rehabilitation) kombinera en undersökning av det gemensamma litterära meningsskapandets process och praktik, i samband med en Shared Reading-aktivitet, med olika psykologiska mätningar samt gruppintervjuer.

Teoretiskt perspektiv och metodologiska begrepp till processanalysen hämtar vi främst från den litteraturvetenskapliga och litteraturdidaktiska receptionsforskningen såsom Judith Langer och Rita Felski. Men tanken är också att kunna visa på både likheter och skillnader mellan å ena sidan föreställningsbyggande, Envisionment Building, och å andra sidan mentalisering och Mentalizing Based Therapy. I båda fallen handlar det om att stärka förmågan till inlevelse och förståelse för såväl andras som egna känslor och reaktioner. Vi är därför övertygade om att det finns många spännande vetenskapliga broar att bygga mellan litteraturdidaktik och terapi/psykologisk teori.

Till skillnad från SHARP vill vi emellertid undersöka och försöka särskilja vad som är Sharing och vad som är Reading. Vi vill helt enkelt jämföra vad det är som skiljer Shared Reading från andra möjliga delade aktiviteter, som vi tänker också rimligen borde kunna ha olika psykologiskt gynnsamma effekter.

Enligt Michel Tomasello är det människans förmåga till ”shared attentions” och ”shared intentions” som gör oss till just människor ur ett såväl evolutionärt som utvecklingspsykologiskt perspektiv (Tomasello 2018).

Till skillnad från SHARP, som har till syfte att undersöka huruvida Shared Reading påverkar smärtpatienters upplevelse av smärta samt förmåga till mentalisering, vid Region Skåne, kommer vi att förlägga vår studie till två olika gymnasieskolor i Lunds kommun.

Anna Smedberg Bondesson är universitetslektor i litteraturvetenskap med didaktisk inriktning vid Högskolan Kristianstad. Hon disputerade med avhandlingen *Anna i världen. Om Anna Rydsteds diktkonst* (ellerströms 2004) och har arbetat som svensklektor i åtta år i Köpenhamn, vilket gav inspiration till essäsamlingen *Ditt språk i min mun. Grannspråkets glädje och gagn* (Makadam 2014). Forskningsprojektet om Selma Lagerlöfs Italien och Italiens Selma Lagerlöf resulterade i monografin *Gösta Berling på La Scala. Selma Lagerlöf och Italien* (Makadam 2018) och i år debuterade hon som poet med den prosalyriska triptyken *Anna själv* (palaver press 2019).

SKÖNA NYA VÄRLD, MEN VAD SKA VI ÄTA? MAT I BARN- OCH UNGDOMSLITTERATUR GENOM EN ANTROPOCEN OCH DIDAKTISK LINS

Corina Löwe

I naturvetenskapliga framtidsscenarier om hur världens befolkning ska kunna försörjas med mat ingår förslag som t.ex. konstgjort kött och en sluten kretsloppsproduktion där grönsaks- och fiskodling pågår samtidigt. In mitt paper undersöker jag med ett antropocent perspektiv hur ungdomsböcker från Tyskland (Höra: *Das Ende der Welt*, 2011), Norge (Gaarder: *Anna. En fabel om klodens klima og miljø*, 2013) och Sverige (Söderlunds *Hotet*, 2018) tar sig an det existentiella temat mat. Spänningsfältet som ska undersökas pendlar mellan tron på innovativa tekniska lösningar och individuellt ansvar och leder till insikten att framtidens matförsörjning hänger på en skör tråd, vilket kan bidra till fruktbara diskussioner i klassrummet. Den preliminära titeln på presentationen är ”Sköna nya värld – men vad ska vi äta?”. Eftersom ämnet är väl lämpat för ämnesövergripande samarbeten diskuterar jag också en rad didaktiska uppslag exempelvis för en temavecka och andra former som aktiverar eleverna.

Corina Löwe, lektor i tysk litteraturvetenskap, Linnéuniversitetet.

SKÖNLITTERATUR SOM KÄLLA TILL KUNSKAP OM KULTUR OCH SAMHÄLLE - EN KOMPARATIV STUDIE AV SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH SVENSKA I SKOLA OCH LÄRARUTBILDNING

Ann-Sofie Persson

I ett försöka att problematisera litteraturstudiers samhällsrelevans vill jag vända mig först mot skolans värld, för att sedan undersöka hur lärarutbildning korreleras med de krav som ställs där. Det jag vill ta reda på är vad skolans styrdokument säger om förhållandet mellan litteratur och kultur och samhälle, eftersom det är utifrån dessa formuleringar som vi kan närma oss ett svar på vad det tjänar till att läsa skönlitteratur.

I skolans styrdokument och kommentarmaterial för Svenska som andraspråk berörs kopplingen mellan litteratur å ena sidan och kultur och samhälle å andra, men på vilket sätt? Vad förväntas eleverna lära sig om kultur och samhälle med skönlitteraturens hjälp? Vilket samhälle rör det sig om, och vilken kultur? Fokus i den här presentationen kommer att ligga på vad för kunskap skönlitteraturen förväntas bidra med, språkutveckling undantaget, samt vilken bild av kultur och samhälle som förmedlas genom skolans styrdokument och kommentarmaterial. Eftersom SVA existerar parallellt med ämnet Svenska vill jag även undersöka hur skrivningar som rör kultur och samhälle och elevens position i förhållande till dessa skiljer sig åt eller liknar varandra i de båda ämnenas styrdokument och kommentarmaterial. Detta för att utröna i vilken mån eleverna får möjlighet att utveckla likvärdiga kunskaper om kopplingen mellan litteratur och kultur och samhälle. Jag föreslår sålunda en komparativ dokumentanalys med syfte att visa vilken relation litteraturundervisningen i den svenska skolan har till kultur och samhälle.

Utifrån denna studie av skolans styrdokument vill jag i ett andra led undersöka i vilken mån några av landets lärarutbildningar behandlar litterärt material och litteraturdidaktik, specifikt med tanke på relationen mellan litteraturen och de kulturer och samhällen den behandlar. Detta för att reda ut de blivande lärarnas möjlighet att bemästra den kompetens som krävs för att möta elevernas behov av att utveckla kunskaper kring kultur och samhälle i relation till skönlitteratur.

Ann-Sofie Persson är docent i Språk och kultur vid Linköpings universitet där hon undervisar i franska, litteraturvetenskap och svenska som andraspråk. Hennes forskningsintressen är litteraturdidaktik inom ämnena franska och svenska, självbiografiskt skrivande av franskspråkiga postkoloniala kvinnliga författare från Karibien och Nordafrika, ekokritik och hästboken.

SPEL SOM BERÄTTANDE TEXT

Stefan Lundström

Spelforskningsfältet har funnits i ungefär 25 år. Allt sedan starten, där Aarseths *Cybertext. Perspectives on ergodic literature* (1995) utgör ett portalverk, har försök gjorts att skapa en teori kring vad spel är. Mest spridning torde Juuls *Half-real. Video games between real rules and fictional worlds* (2005) ha fått. I såväl dessa två titlar som i många andra är en central fråga om spel ska förstås som en simulering eller en representation. För att ett spel ska kunna betraktas som en berättelse krävs det senare. Många spelforskare har emellertid ifrågasatt den möjligheten, eftersom det konstituerande draget för spel är interaktivitet, till skillnad mot exempelvis litteratur eller film. Andra, till exempel Marie-Laure Ryan (2006) har försökt utveckla narratologiska teorier som inkluderar berättelser med interaktiva möjligheter. Gemensamt för den mesta forskningen är dock att perspektiven i hög grad har varit teoretiska, medan empirisk forskning kring hur spelare själva förstår spel som berättelser är begränsad.

I presentationen redovisas därför en diskursteoretisk analys (Laclau & Mouffe, 2001) av hur spel konstrueras som berättelser i speltidningar under den period som spelforskningsfältet har funnits. Speltidningarna skrivs av erfarna spelare och en hypotes är att teknikutvecklingen har möjliggjort ett allt större fokus på narrativa aspekter under perioden, dvs. att en diskursiv förskjutning (Fairclough, 1992) som kan förstås med hjälp av en narratologisk begreppsapparat har ägt rum inom spelmediet.

I grundskolans kursplan för svenska nämns spel som exempel på berättande texter och i gymnasieskolans svenskämne är berättarteknik i andra medier än skönlitteratur ett centralt innehåll. Eftersom spel är en av de vanligast förekommande fiktionsformerna hos ungdomar (Lundström & Svensson, 2017) är denna studie relevant för att möta de diskursiva erfarenheter som många elever bär på i relation till läroplanernas uttryckta ambitioner.

Referenser

- Aarseth, E. (1995). *Cybertext. Perspectives on ergodic literature*.
Fairclough N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity.
Juil, J. (2005). *Half-real. Video games between real rules and fictional worlds*.
Laclau, E. & Mouffe, C. (2001). *Hegemony and socialist strategy: towards a radical democratic politics*. (2. ed.) London: Verso.
Lundström, S. & Svensson, A. (2017). "Ungdomars fiktionsvanor". *Forskning om undervisning och lärande*, Vol. 5, nr. 2, s. 30-51.
Ryan, M-L. (2006). *Avatars of story*. Minneapolis, Minn.: University of Minnesota Press.

Stefan Lundström är biträdande professor i Svenska med didaktisk inriktning vid Luleå tekniska universitet. Han forskar bland annat om ungdomars fiktionsvanor och arbetar inom lärarutbildningen.

SPRÅKET SOM GRENSE OG NØKSEL: LESNINGER AV VERONICA SALINAS' MIGRASJONSROMAN *OG* (2016) I EN GRUNNSKOLEKLASSE FOR VOKSNE INNVANDRERE

Lene Anundsen

Jeg- personen i Veronica Salinas' roman *Og* (Salinas, 2016) forteller om sin egen reise fra hjemlandet Argentina til det fjerne landet Norge, hvor hun blir au-pair hos en norsk familie. I en lettlest og enkel, men likevel ofte poetisk prosa beskrives hverdagepisoder fra rutinearbeidet som au pair eller fra norskkurset hun deltar på. Men også følelsen av isolasjon, hjemlengsel og grunnleggende fremmedfølelse: Hvem er jeg egentlig, når jeg ikke kan kommunisere på mitt eget språk?

I paperet vil jeg presentere utdrag av funn fra en studie av voksne innvandrelevers resepsjon av Salinas' roman. Datamaterialet bygger på observasjon av undervisning i en grunnskoleklasse for voksne, samt intervjuer med de samme voksne elevene. Det inngår i et feltarbeid som er del av mitt phd- prosjekt i litteraturredidaktikk ved Universitetet i Agder (Norge).

Elevene møtte romanen gjennom lærerens høytlesing. Elevintervjuene i etterkant viser et paradoks; flere av intervjupersonene uttrykker svært personlige og sterke opplevelser av romanen, mens andre gir uttrykk for at de husker lite eller ingenting. I paperet diskuterer jeg hvordan dette kan forstås, i lys av blant annet leserorientert litteraturteori (Langer, 2005; Rosenblatt, 1994 [1978]), samt noen mulige implikasjoner for litteraturundervisning i et andrespråksklasserom.

Referenser

- Langer, J. A. (2005). *Litterära föreställningsvärldar : litteraturundervisning och litterär förståelse*. Göteborg: Daidalos.
- Rosenblatt, L. M. (1994 [1978]). *The reader the text the poem: The transactional theory of the literary work ; with a new preface and epilogue*. Carbondale: Southern Illinois University Press.
- Salinas, V. (2016). *Og*. Oslo: Cappelen Damm.

Lene Anundsen er doktorgradsstipendiat i litteraturredidaktikk ved Universitetet i Agder, Institutt for nordisk og mediefag. Hun har lang erfaring med norskopplæring for voksne innvandrere. I doktorgradsprosjektet interesserer hun seg blant annet særlig for tekstpraksiser og litterær erfaring hos deltakere i grunnskoletilbud for voksne.

STUDENTERNAS APPROACH TILL LITTERATUR

Maren Eckart

Litteratur har blivit digital. Gutenberg-äran med fokus på den tryckta litteraturen är över. Många läser nuförtiden litteratur som e-bok, i mobilen eller som ljudbok. Philipp Wampfler talar om "Die Selbstverständlichkeit des Digitalen" (2017 s. 15, dvs. den digitala självklarheten), men pekar på att den ännu inte riktigt har fått fotfäste i tyskundervisningen (Wampfler 2017, s. 18) Detta gäller även för den akademiska litteraturundervisningen inom ämnet tyska. Under de senaste åren har bokhandeln iakttagit en sjunkande försäljning av print-litteratur (med undantag för barnböcker), medan konsumtionen av litteratur i form av ljudböcker stiger (se Wikberg: *Boken 2018*). Det ändrade beteendet gentemot val av medieformat måste reflekteras även i den akademiska litteraturundervisningen. Allt oftare hör man att studenter inte läsa, utan hör en bok. När man studerar litteratur i främmande språk kan det ligga ett mervärde i att "höra" den litterära texten, men det är problematiskt när man ska arbeta vetenskapligt med källhänvisningar/ citat etc. Är den tryckta litteraturen fortfarande normen? betar sig studenter de facto? Mina resonemang berör dels teoretiska aspekter av den digitala litteraturförmedlingen inom studier i tyska, dels praktiskt- didaktiska möjligheter. Den riktar framför allt fokus på studenternas konkreta beteenden. Föredraget utgår från en frivillig enkätundersökning hos studenter som läste/läser tyskspråkig litteratur vid Högskolan Dalarna vt 19 och ht 19 om deras konkreta sätt att ta till sig skönlitteraturen (läsa print, e-bok, höra eller i andra former). I slutändan handlar det om frågan efter den digitala litteraturens natur och med vilka didaktiska redskap man kan möta studenternas möjligen ändrade approach till litteraturen.

Referenser

- Renate Giacomuzzi/Stefan Neuhaus (utg.) (2010): *Digitale Literaturvermittlung. Praxis-Forschung- Archivierung. Angewandte Literaturwissenschaft*. Innsbruck- Wien-Bozen: Studien-Verlag.
- Rösler, Dietmar (2010, 3: e upplaga): *E-Learning Fremdsprachen- eine kritische Einführung*. Tübingen: Stauffenberg Verlag.
- Wampfler, Philippe (2017): *Digitaler Deutschunterricht. Neue Medien produktiv einsetzen*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Wikberg, Erik (2018): *Boken 2018- marknaden, trender och analyser*. Rapport från Svenska Bokhandlareföreningen och Svenska Förläggareföreningen. Stockholm.

Maren Eckart är lektor och docent vid Högskolan Dalarna i ämnet tyska. Hon undervisar framför allt tyskspråkig litteratur och kultur, men även kreativt skrivandet och hon handleder uppsatser och examensarbeten. Hennes forskning fokuserar på berättarteori och genus i både äldre och modern litteratur i olika genrer som bl.a. episk diktning, medeltida didaktiska berättelser, tidigmodern biografiskrivning och nutida reseberättelser. Sedan några år undersöker hon villkor och uttrycksformer hos den digitala litteraturen och dess aktörer. Hon intresserar sig också för högskoledidaktiska frågor kring den digitala litteraturen och nya medier.

TANKAR MELLAN HJÄRTSLAG AV NEFTALI MILFUEGOS (2015): EN SPRÅKLIG OCH MULTIKULTURELL LÄSNING I KLASSRUMMET

Jasmin Belmar Shagulian

Den här texten har som syfte att analysera romanen *Tankar mellan hjärtslag*, utkommen 2015 och skriven av Neftali Milfuegos. Boken är skriven i dagboksromans- och vittnesmålsformer och består av en jag-berättare. Texten visar en stark samhällskritik som uppenbarar sig genom språkanvändningen och uppvisandet av ungdomskultur som två marginaliserade aspekter i det moderna samhället. Berättelsen handlar om en ung mans sökande efter sin identitet som halv svensk, halv chilensare i nutida Sverige. Avsikten är att studera hur denna roman ur lärarperspektiv kan bearbetas i klassrummet genom att lyfta fram olika moment så som handlingen, karaktärerna, strukturen, tecken, genus bl. a. (Graeske 2015). Samtidigt vill jag urskilja hur dessa moment synliggörs i de språkliga och de kulturella dragen i texten. Jag hävdar att ungdomsspråket d.v.s. berättarens flerspråkighet, används i romanen för att markera en överträdelse gentemot de sociala samhällsnormerna och legitima berättarens mångfaldiga identitet (Runfors 2009, 117) när hen sammanflätar svenskan med spanskan, dvs. kodväxling (Lainio 2013), som kan påminna om användandet av Spanglish bland *chicanos* i USA. Jag påstår att kodväxling kan ha en påverkan hos läsaren -speciellt en ung läsare- som för den närmare verkligheten och inger en känsla av tillhörighet utan att förlora kontakten med det formella i språket (Runfors 2009 116-117).

Mycket av berättelsens kritik gäller kulturella skillnader, attityder, förutfattade meningar om den andre pga. sitt utseende och sitt användande av språket (Bijvoet 2013, 122-123), samt en kritik som beskriver ett alltid aktuellt tema om rasismen och förnekandet av det aktiva kulturmötet (Illman & Nynäs 2017 35, 113) som sker i dagens mångfaldiga Sverige. Genom att använda en didaktisk design skapad för att lära ut skönlitteratur på grundskole- och gymnasienivå (Graeske 2015) har för avsikt att visa hur man kan även använda skönlitteratur i klassrummet. Den här didaktiska designen består av 12 steg, av vilka jag enbart kommer att använda tio, som inkluderar olika läsarter för att förstå den litterära texten. Den första delen handlar om att studera handlingen och skeenden i fiktionen (steg 1- 4); den andra delen behandlar teman och motiven (steg 5-6); den tredje delen består av en strukturorienterad läsart (steg 7-8); den fjärde delen behandlar ett historiskt perspektiv för att situera romanen i sin samhällskontext (steg 9); den femte och sista delen jag använder tar upp ett genusperspektiv i samverkan med klass, etnicitet, nationalitet och sex teman (steg 10) (Graeske 2015, 139-143).

Jasmin Belmar Shagulian har doktorerat i spanska med litteraturinriktning 2017 på Stockholms Universitet. Min avhandling berörde en historisk kvinnlig figur från 1600-talet i Chile. Den här figuren har det skrivits många litterära verk om, och jag komparativt analyserade de senaste romanerna med tre äldre texter från den litterära kanonen. Jag jobbar just nu som spansklärare på gymnasienivå. Jag har ansökt om ett post. doc-stipendium till Ahlström-Terserius stiftelse.

TEACHING LITERATURE TAKES TIME: HOW THE SLOW STUDY OF LITERATURE CAN BE EPISTEMICALLY REWARDING

Charlotta Palmstierna Einarsson och Elisabet Dellming

In this paper we build on the discussion on the conditions and constraints of teaching in the Humanities more generally and specifically the teaching of literature we have undertaken in previous presentations, most recently our discussion on the crisis of the Humanities under New Public Management. Our somewhat bleak conclusion is that the structure of Higher Education in Sweden today alongside the ever-widening achievement gap makes for a difficult challenge and it does so in the area we find most significant when it comes to teaching literature: the lack of time with our students. Time is the hard currency of any worth-while education and we now suggest how time may help solve some of the current issues within the Humanities and why time is particularly important when it comes to the study of literature. In our presentation, we will examine three related assumptions about why the study of literature is meaningful. Firstly, fictional texts allow for the exploration of different epistemological perspectives in that they “enable us to suspend our own perspective temporarily” and for an extended period take on another perspective, a perspective that is “epistemically rewarding even if the adopted perspective is not accurate” (Elgin 2007). Secondly, and consequently, fictional texts give “context to understand the elliptical” insofar as they offer “the context of characters’ goals and plans” as well as give “a sense of how actions lead to vicissitudes” (Oatley 1999). Thirdly, in order to make sense of our future we “must also decipher the fictions that give meaning to the world” (Harari 2016). Our contention then is that if we take any of these assumptions seriously, time is one of the key factors. This involves time for students to read and to process reading, time to discuss their reading, and time for contact between teacher and students and, not least, time for integrating reading into writing – the latter of which involves time for feedback-giving and feedback-processing. For this reason, the current move in many Higher Education institutions in Sweden to organize teaching in five-week blocks is not conducive to the study of literature and the meaningful exploration of literary texts. Instead then of teaching practices adapting to organizational concerns, teaching practices should, we argue, be adapted to the specific requirements and concerns within the discipline. In this presentation, we demonstrate how time is at the heart of the crisis of the Humanities and what we think it takes to solve it and how we would like to do it.

Keywords: higher education, literature, philosophy of education, time, NPM, epistemic justice, feedback

Charlotta Palmstierna Einarsson is a Senior Lecturer at the Mid-Sweden University. Her research interests include modernist literature, drama and dance studies, aesthetics, reception theory, phenomenology, affect theory, and philosophy of education. She is the author of *A Theatre of Affect: The Corporeal Turn in Samuel Beckett’s Drama* (2017). ORCID: orcid.org/0000-0002-0918-899X.

Elisabet Dellming is currently a lecturer in English at the Department of English, Stockholm University. She also leads two pedagogical projects on formative assessment funded by Stockholm University. Her research centres on questions concerning epistemology and imagination. She has published on imagination and the constitution of knowledge and on imagination and ethics. ORCID: orcid.org/0000-0002-7085-1279.

TEACHING THE COLONIAL RELATIONSHIP BETWEEN DIGITALISATION IN THE GLOBAL NORTH AND EXTRACTIVE INDUSTRIES IN THE GLOBAL SOUTH VIA THE FICTION OF MOHSIN HAMID

Sofia Ahlberg

In this talk I connect the “ethical turn” of literary criticism early in this century with the “ecological turn” for teaching postcolonial fiction to teacher training students. I show students how to explore the theme of energy and information via the fiction of Mohsin Hamid. A didactic query that I explore with the students via Hamid’s fiction is, what can the relationship between hyper-connectivity and energy teach us about the hidden costs of energy use. My methodology is to make visible a contemporary colonisation of the extractive industries in the global South that use the data centers of logistics companies operating in the global North. The learning outcome, also reflected in the assessment, is the self-knowledge inspired by Gramsci’s riposte to cultural amnesia in which he recommends ““knowing thyself” as a product of the historical process to date, which has deposited in you an infinity of traces, without leaving an inventory”. I argue that Hamid’s fiction, *Moth Smoke* and *Exit West* in particular, offers a vocabulary of consciousness-raising that can stand as a corrective to this historical amnesia. I offer a literary didactics (Janks, Kress, among others) of Hamid’s fiction that will challenge the typical belief that digital products and services exist free of material conditions. Students come to understand ethical democratic citizenship (Slonimsky) by reproducing an inventory of what much of their everyday digital lives cost.

Sofia Ahlberg, Uppsala University.

TEMATISK UNDERVISNING OCH HÅLLBARHETSFRÅGOR – EXEMPLET ANN-HELEN LAESTADIUS

Åsa Nilsson Skåve

I detta paper undersöks Ann-Helen Laestadius ungdomsromaner med fokus på bilden av natur och landskap i förhållande till den samiska kulturen. Framträdande teman i verken är språk och identitet, främst kopplat till protagonisten Agnes, och hennes utforskande av sitt och mammans samiska ursprung. Agnes tillvaro i Stockholmsförorten Solna kontrasteras på olika vis mot det hon upplever under loven hos släktingarna i den lappländska byn Soppero, där den yttre miljön och omgivningarna spelar en väsentligt större roll. En hypotes är att det samiska knyts till en mer ekocentrisk hållning, vilken framträder som en motkraft mot hänsynslös exploatering av naturresurser, dock utan att synen på olika kulturers närhet till naturen förenklas. Böckerna är väl ägnade åt tematiskt arbete i skolundervisning om såväl minoritetskulturer och -språk som natur och miljöfrågor.

Åsa Nilsson Skåve, grundskollärare och lektor i litteraturvetenskap, Linnéuniversitetet.

VAD ÄR LITTERATURSTUDIERNAS TILL FÖR? OM UTBILDNINGEN AV ENGELSKLÄRARE I SVERIGE

Katherina Dodou

Presentationen behandlar litteraturstudiers funktion inom engelsklärarytbildningen och de kunskaper blivande engelsklärare behöver inom delområdet litteraturstudier. Frågorna tangerar en rad större spörsmål om lärares kunskapsbas, om skolans och den högre utbildningens uppgift, samt om värdet med att ägna sig åt litteraturläsning respektive litteraturstudier på engelska. I presentationen redovisas resultat från en kursplanestudie; denna innefattar en analys av kursplanerna med litteraturinnehåll som ingick i landets samtliga engelsklärarytbildningar för det akademiska året 2017-18. De 87 studerade kursplanerna utgör ett nedslag i de 12 anordnade program med inriktning mot grundskolans senare år samt de 20 program med inriktning mot gymnasiet, där engelska förekom som första eller andra ämne. Jag antar att dessa kursplaner vittnar om de kunskaper och färdigheter som anses legitima att förmedla och att de tyder på vilka kompetenser som möjliggörs (eller inte) genom utbildningens innehåll och organisation (Barnett & Coate 2005; Forsberg 2011). Jag antar också att lärarutbildningarna på grundläggande sätt påverkar hur blivande lärare resonerar kring litteraturens och litteraturläsningens värde och, i förlängningen, hur de förstår litteraturstudiernas relevans, för såväl språkundervisning som livet utanför skolan. Presentationen redogör för litteraturstudiernas mål och de litterära, teoretiska och tematiska repertoarer som gjordes tillgängliga för engelsklärarytstudenter. Därtill lyfter den några litteraturdidaktiska principfrågor utifrån de aspekter av deldisciplinen litteraturstudier som förmedlas i utbildningarna.

Katherina Dodou är docent i engelsk litteratur, med inriktning mot litteraturdidaktik, och lektor i engelska vid Högskolan Dalarna. Hennes nuvarande forskning behandlar litteraturstudiers värde och legitimeringar inom det akademiska engelskämnet.

WAYS OF DEVELOPING LITERACY THROUGH LITERATURE IN THE CLASSROOM

Ion Drew

This talk addresses how literature can be approached in different ways in both first language (L1) and second language (L2) classrooms. It presupposes a close link between literature and the development of literacy and that school plays an important role in helping to develop the literacy of the future citizens of a society. It also presupposes the value placed by society on a high level of literacy among its citizens.

Literacy can be developed in the classroom through both shared and individual experiences of literature, and with learners from the primary to secondary levels. Reference will be made to four approaches to literature in the classroom: the teacher reading aloud to pupils, The Early Years Literacy Programme (EYLP), Reading and Writing Workshops and, finally, Readers Theatre. The teacher reading aloud to pupils and Readers Theatre, an activity in which a text is divided into fragments and read aloud by a group, involve shared experiences of literature that can have cognitive and affective benefits for learners and can inspire them to read more individually. The EYLP and Reading and Writing Workshops, originating respectively in Australia and the USA, are approaches that incorporate both shared and individual experiences of literature. All of these approaches have been successful in helping learners develop literacy in L1 classrooms and have also been applied successfully to L2 classrooms.

Ion Drew is Professor Emeritus of English language didactics at the Department of Cultural Studies and Languages, the University of Stavanger. He has taught in both schools and in higher education in Norway. For the past 20 years, he has worked at the University of Stavanger, particularly on the postgraduate Literacy Studies programme and the Postgraduate Certificate of Education. His research interests and publications have related mainly to reading and writing in English as a second language, young language learners, teacher education of EFL teachers, and EFL teaching methodology.

WHERE IS THE CRITICAL IN LITERACY: TRACING PERFORMANCES OF READING, READERS AND NON-READERS IN EDUCATIONAL PRACTICE

Elin Sundström Sjödin

Vid denna konferens skulle jag vilja ta tillfället att presentera min litteraturdidaktiska avhandling *Where is the critical in literacy: Tracing performances of reading, readers and non-readers in educational practice* (2019). I avhandlingen undersöker jag skönlitteratur som undervisningsinnehåll i skolan. Diskurserna om litteraturläsning som något naturligt och i sig själv gott utgör en inramning för mitt sammanläggningsprojekt. Avhandlingens fem artiklar tar plats i olika utbildningspraktiker, i både policy och praktik: i en lärares berättelse om betygssättning, i vardagliga broschyrer om läsning från exempelvis Barnavårdscentralen (BVC), och i mer atypiska miljöer, som läsprojekt med omhändertagna ungdomar på särskilda ungdomshem och i ett lärarnarrativ om en läsfåtölj. I dessa kontexter undersöks var, när och hur *kritiska aspekter* av läsning tar form: i vilka konstellationer och relationer och med vilka konsekvenser. Kritiska aspekter kan här innebära ifrågasättande av givna antaganden, normer och strukturer, men även *kritisk* som i en brännande aktivitet och ett angeläget innehåll. Den teoretiska utgångspunkten för ”det kritiska” är *critical literacy* (Freire & Macedo, 1987; Janks, 2010), ett perspektiv där läsning ses som ett sätt att stärka elever att aktivt ta del i och plats i ett samhälle. I studierna undersöker jag hur värden och kritiska aspekter av läsning skapas. Det gör jag genom ett tvådelat syfte. Det första delsyftet handlar om att problematisera förgivettagna sanningar om litteraturläsning. Det andra handlar om att utveckla kunskap om de olika element som är inblandade när läsning, läsare och kritiska aspekter av läsning iscensätts.

Elin Sundström Sjödin, Fil Dr i pedagogik med inriktning litteraturdidaktik, innehar en ettårig forskartjänst vid Uppsala universitet. Sundström Sjödens forskningsintressen är frågor om litteraturdidaktik och critical literacy, hon drivs också av ett intresse för socio-materiell teori, främst aktör-nätverksteori.

WHY SOCIETY NEEDS LITERATURE

Maria Bäcke

Historian Timothy Snyder argues that historical knowledge is crucial in politics and in the building of a democratic society. Indeed, pulling the argument further, he claims that political awareness and the safe-guarding of democratic structures require both knowledge of the past and anticipation of the future. If we, as human beings, lose the ability to look forward to interesting possible futures, we get stuck in the "politics of inevitability," to see the future as an inevitable, unchangeable continuation of the now, and may lose the will and ability to create an inspiring future; we lose our sense of agency and responsibility.

While Snyder primarily points to the importance of learning from the multiplicity of history, my point, as a literary scholar, is to highlight the multiplicity of voices and stories found in literature, which puts the possible societal use of literary texts into focus. Unrelated to an individual's personal history and any resulting sensitivities, literature studies may provide a "safe" and less personal arena to explore fictional scenarios, whether they be set in the past, in a now, or in a possible future. Literary studies can delve into the manner in which literature might warn us, push us, lead us, or inspire us. It can help create a space in which to discuss difficult societal developments and help facilitate a common language, which can provide a platform to discuss non-fictional issues when aiming to chart the road ahead for individuals, groups, and communities.

Snyder argues that we, as citizens, have to take charge and take responsibility for the future; to leave the politics of inevitability behind. By providing and analysing literary visions and imaginations, in this case with the help of Margaret Atwood's *MaddAddam* trilogy, I argue that literature and literary studies can help us do so.

Maria Bäcke works as a senior lecturer of English at Lund University and Kristianstad University and she has a PhD in TechnoScience. She has worked in the field of English and in teacher education since 2003, at first at Karlstad University, then at the Blekinge Institute of Technology and then, again, at Karlstad University. As of August 2013, she works at Lund University, Kristianstad University and Campus Helsingborg.

Her PhD thesis (*Power Games: Rules and Roles in Second Life*, 2011) focuses on power, hierarchies and roles in online role-play groups and her current research centers around similar issues as she studies structures of power and authority in literature related to migration and integration but also in relation to teaching practice.